

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№16 (12500)
17 апрели
соли 2025

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► ФАЙЗИ ИСТИҚЛОЛ

Ифтитоҳи шуъбаи маориф ва пойгоҳи №1-и Маркази шаҳрии ёрии таъҷилии тиббӣ

10 апрел Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ дар ноҳияи Фирдавсии пойтахт бинои маъмурии шуъбаи маориф ва пойгоҳи №1-и Муассисаи давлатии «Маркази шаҳрии ёрии таъҷилии тиббӣ»-ро мавриди истифода қарор доданд.

Иттилоъ дода шуд, ки иншоот дар доираи бунёдкорӣ ба истикболи ҷашни 35-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар масоҳати 19 саяк замин бунёд шуда, дар он шароити хуби корӣ барои кормандон фароҳам меояд.

Бинои нав аз 5 ошёна ва таххона иборат буда, барои ҳар ду идораи давлатӣ 42 хуҷраи корӣ дорад.

Дар ду қабати аввали бино

пойгоҳи №1-и Муассисаи давлатии «Маркази шаҳрии ёрии таъҷилии тиббӣ» ҷойгир аст. Он дар доираи татбиқи Барномаи рушди иҷтимоӣ иқтисодии шаҳри Душанбе барои давраи то соли 2025 бунёд гардидааст. Пойгоҳ аз 18 хуҷра иборат буда, дар он қабули беморон ва ёрии таъҷилии тиббӣ сурат мегирад. Пойгоҳи №1-и Маркази шаҳрии ёрии таъҷилии бо доруворӣ, лавозимоти соҳавӣ ва таҷҳизоти тиббии замонавӣ таъмин шудааст.

Инчунин, пойгоҳи ёрии таъҷилии хуҷраи танзимгарон барои қабули даъватҳо, хуҷраҳои корӣ барои гурӯҳҳои ёрии таъҷилии тиббӣ, аз ҷумла, табибон, кормандони миёнаи тиб ва кормандони хурди тибро дар бар мегирад, ки дар онҳо, дар мачмуъ, наздики 20 нафар кор мекунад.

Лозим ба зикр аст, ки пойгоҳи

мазкур барои хизматрасонӣ ба сокинони ноҳияҳои Фирдавсӣ ва Синоӣ шаҳри Душанбе пешбинӣ шудааст.

Гуфта шуд, ки ба истифода додани иншоот барои саривақт расонидани беморон то муассисаҳои тандурустӣ мусоидат карда, беҳдошти сифати хизматрасонии тиббӣ ба аҳолиро таъмин месозад.

Дар 3 ошёнаи болоии иншооти тозабунёд шуъбаи маорифи ноҳияи Фирдавсии пойтахт ҷойгир карда шудааст.

Дар ошёнаҳои 3 ва 4 хуҷраҳои корӣ ва дар ошёнаи 5 толори маҷлиси бо 50 ҷойи нишаст ҷойгир шудааст.

Хуҷраҳои кории шуъбаи маорифи ноҳияи Фирдавсии шаҳри Душанбе пурра бо таҷҳизоти зарурӣ, аз қабили ҷевон, мизу курсиҳо, компютер ва дигар лавозимот муҷаҳҳаз мебошад. Дар ин ҷо, ҳамчунин, китобхона, бойгонӣ, ошхона ва дигар хуҷраҳои ёрирасон ҷойгир шуда, ба шабакаи гармидиҳӣ пайваست шудааст.

Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон пас аз шиносӣ бо иншооти нав ба сифати корҳои сохтмонӣ баҳои баланд дода, ба кормандони соҳаи маорифи ноҳияи Фирдавсӣ ва пойгоҳи №1-и Муассисаи давлатии «Маркази шаҳрии ёрии таъҷилии тиббӣ» барои боз ҳам баланд бардоштани сифати кор ва истифодаи технологияҳои замонавӣ дастуру супоришҳои мушаххас доданд.

www.president.tj

ДАР ИН ШУМОРА:

Фаъолияти бавусъати вазорат дар семоҳаи аввал

2

Пойтахти миллати соҳибтаҳт

5

Зухуроти номатлуб

6

Завқи бадеӣ ва мутолиаи китоб

8

Китобҳои дарсӣ, чопхонаҳои ватанӣ ва ҳавасмандии муаллифони

9

Тарбияи иродатмандӣ дар кӯдакон

12

ТАВАҚҚУҲ

Агар хоҳед, ки аз навоҳариҳои соҳаҳои маориф ва илм огоҳ бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳаи мутолиа намоед, ҷолибтарин нигоштаҳоро оид ба умдатарин масоили рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расмӣи вазорат дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваست шавед.

QR – коди саҳифаи расмӣи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

► Почтаи электронии «Омӯзгор»: p.omuzgor@maorif.tj

Телефон барои тамос: 225-81-55

НАБЗИ МАОРИФ

Дуюмин Фестивал - намоишгоҳи байналмилалӣ донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ

15 апрели соли 2025 дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон дуюмин Фестивал-намоишгоҳи байналмилалӣ донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон расман ифтиҳо гардид.

Дар ифтитоҳи расмӣ фестивал-намоишгоҳи муовини сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон Дилрабо Мансурӣ, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, муовини вазири маориф ва илм, сафирони як қатор давлатҳо, роҳбарони муассисаҳои таҳсилоти олии кишвар ва 82 муассисаи таҳсилоти олии кишварҳои ИДМ, Осиё, Аврупо ва Амрико иштирок намуданд.

Дар оғоз Дилрабо Мансурӣ аз робитаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои ҷаҳон дар соҳаи маориф ёдовар шуда, иброз дошт, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тӯли се даҳсола барои рушди бештари соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ, бахусус, маорифи миллии заминаҳои мусоидро фароҳам намудааст. Боиси ифтихор ва сарфарозист, ки фестивал-намоишгоҳи мазкур соли дуум аст, ки дар фазои илму таҳсилоти Тоҷикистон чун анъанаи неки ҳамгироии таҳсилотӣ густариш ёфтааст. Бо тӯфайли чунин ҳамоишҳои байналмилалӣ намояндагони соҳаи илму маорифи кишварҳои хориҷӣ имкон ба даст меоранд, ки шароит ва дастовардҳои соҳаи маориф ва мактабҳои олии худро муаррифӣ намуда, ҳамкориро тақвият бахшанд.

Сипас вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон қайд кард, ки мақсад ва ҳадафи фаъолияти низоми маорифи дилхоҳ кишвар, пеш аз ҳама, ба омода намудани мутахассисони варзида барои бахшҳои муҳталифи хоҷагии халқ ва рушди давлату миллат равона шуда, масъалаи тақмили касбият ва таҳкими захираҳои инсонӣ чузби ҷудонашавандаи фаъолияти ҳаётан муҳим ба шумор меравад. Бо дарки амиқи ин масъала Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба соҳаҳои илму маориф таваҷҷуҳи хосса зоҳир намуда, дар сиёсати давлатӣ хеш мақоми мактабу маорифро дар меҳвар қарор додаанд.

Маҳз бо дастгириву ибтикороти Роҳбари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» таъсис дода шудааст, ки ҷавонони лаёқатманду соҳибистеъдод ва дорои маҳорату малакаи баланди забондонӣ тавассути он дар дахҳо мактабҳои олии сатҳи ҷаҳонӣ таҳсил доранд, ки оянда бо хатми ин муассисаҳои бонуфуз дар татбиқи ҳадафҳои стратегии кишвар сахми муносиб хоҳанд гузошт.

Гуфта шуд, ки фестивали мазкур барои иштирокдорон имконоти мусоид барои табодули таҷриба, муайянсозии самтҳои нави ҳамкорӣ, мубодилаи афкор ва муаррифии низоми таҳсилотро фароҳам оварда, масири нави муносибатҳои бисёрҷанбаро дар соҳаи маориф асос мегузорад.

Дар идома сафирони як қатор давлатҳо ва намояндагони муассисаҳои таҳсилоти олии хориҷи кишвар оид ба шароити таҳсил, будубош, рушди ҳамкориҳо ва табодули таҷриба суҳанронӣ намуда, аз ҳамкориҳои судманд дар самти маориф изҳори қаноатмандӣ карданд.

Таъкид гардид, ки баргузори дуюмин Фестивал-намоишгоҳи байналмилалӣ донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба рушди соҳаи маорифи ҷаҳонӣ, таҳкими ҳамкориҳои соҳаҳои илму маорифи кишварҳои ширкаткуанда сахми арзанда гузошта, инчунин, барои уфуқҳои нави ҳамкорӣ дар ҷодаи илму таҳсилот ва татбиқи лоиҳаҳои байналмилалӣ таълимӣ-инноватсионӣ тақони ҷиддӣ хоҳад бахшид.

Баъд аз ифтитоҳи расмӣ дуюмин Фестивал-намоишгоҳи байналмилалӣ донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон иштирокдорон аз рӯзи дуюми намоишгоҳи муассисаи таҳсилоти олий ва илмӣ 13 давлати хориҷӣ дар «Маркази ЭКСПО – Душанбе» دیدан намуданд.

Фестивал – намоишгоҳ аз 14 то 18 апрели соли ҷорӣ дар шаҳри Душанбе ва вилоятҳои Хатлону Сугд баргузор мегардад.

Фаъолияти бавусъати вазорат дар семоҳаи аввал

9-уми апрели соли ҷорӣ дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №15-и ноҳияи Сино шаҳри Душанбе ҷаласаи ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба ҷамъбасти фаъолияти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи аввали соли 2025 ва вазифаҳо то охири сол» баргузор гардид.

Дар ҷаласаи ҳайати мушовара вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, муовини якум ва муовинони вазири маориф ва илм, намояндагони Академияи миллии илмҳо, Кумитаи давлатии амнияти миллий, Агентии давлатии назорат дар соҳаи маориф ва илм, Маркази миллии тестӣ, Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, Иттифоқи касабҳои кормандони соҳаи маориф, Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, сардорону кормандони раёсату шуъбаҳои дастгоҳи марказӣ ва роҳбарону кормандони муассисаҳои тобеи Вазорати маориф ва илм, сардорони сарраёсат, раёсату шуъбаҳои маорифи вилоят, шаҳру ноҳияҳо, ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, директорони муассисаҳои мақоми ҷумҳуриявиюшта ва муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии шаҳри Душанбе иштирок намуданд.

Ҷаласа бо садо додани Суруди миллий ифтитоҳ гардид, сипас ҳисоботи вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба ҷамъбасти фаъолияти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи аввали соли 2025 ва вазифаҳо то охири сол» шунида шуд.

Вазири маориф ва илм аз тадбирҳои муассири Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷиҳати баланд бардоштани сатҳу сифати таълиму тарбия ёдовар шуда, фаъолияти вазорат ва зерсохторҳои дар самти таъминоти ҳуқуқӣ ва фаъолияти ҳуқуқҷодкунӣ, маркетинг, амвол ва хариди давлатӣ ва зимистонгузаронии муассисаҳои таълимӣ, аз этибор соқит намудани воситаҳои корношоям дар муассисаҳои таълимӣ, таъминоти кадрӣ, ташкили гурӯҳҳои рушди барвақтии кӯдак ва марказҳои инкишофи кӯдак, зиёд намудани шумораи муассисаҳои томактабӣ, иҷрои Барномаи давлатии рушди таҳсилоти томактабӣ барои давраи то соли 2030, таҳияи санадҳои нав дар самтҳои гуногуни соҳа, таъмини муассисаҳои таълимӣ бо кабинетҳои фанӣ, бехтар намудани пояи моддӣ-техникии муассисаҳои томактабӣ, расидагӣ ба мурочиатҳои шаҳрвандон, таъмини муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорон, натиҷагирӣ аз сифати таҳсилот дар муассисаҳои таълимии соҳаи маориф, рушди ҳамкориҳо бо кишварҳои хориҷ дар самти маориф, бақайдгирии довталабон дар Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷалби хонандагон ба истироҳатгоҳҳои тобистона, омода кардани кадрҳои илмӣ, бартараф намудани норасоии кадрӣ китобҳои дарсӣ, иҷрои саривақтии барномаҳои давлатӣ, теъдоди омӯзгорону кормандони дорои дараҷа ва унвони илмӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фурӯғи

маърифат», таҳияи китобҳои дарсӣ барои донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, бехтар намудани сатҳу сифати таълим ҳамаҷониба мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтанд.

Дар идома фаъолияти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, Пажуишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, Донишқадаи ҷумҳуриявӣ тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф, Маркази ҷумҳуриявӣ таълимию методӣ, Маркази ҷумҳуриявӣ технологияи информатсионӣ ва коммуникатсия, Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методӣ ва Маркази матбуот таҳлилу баррасӣ гардид, Вазири маориф ва илм таъкид дошт, ки дар давраи ҳисоботӣ аз ҷониби кормандони дастгоҳи марказии Вазорати маориф ва илм, муассисаҳои тобеъ, сарраёсат, раёсату шуъбаҳои маорифи вилоят, шаҳру ноҳия, муассисаҳои ҳамаи зинаҳои таҳсилот қорҳои назаррас ба сомон расонида шуда бошад ҳам, дар татбиқи сиёсати пешгирӣтаи Давлату Ҳукумат оид ба рушди босамари низоми маорифи мамлакат, мушкilot ханӯз ҷой доранд ва бартараф кардани онҳо аз ҳар кадомӣ мо масъулияти бештарро тақозо мекунад.

Сипас дар қисмати музокира директори Муассисаи давлатии бучетии таҳсилоти миёнаи умумии Россия-Тоҷикистон «Мактаби миёнаи умумӣ бо омӯзиши амиқи фанҳои алоҳида дар шаҳри Кӯлоб ба номи К. Д. Ушинский» Рухшона Восифҷонзода, директори Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд Шаҳриёр Саъдуллозода ва мудирӣ шуъбаи маорифи ноҳияи Шаҳринав Тағоймурод Сатторзода баромад намуда, маърузаи вазири маориф ва илмро вобаста ба фаъолияти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи аввали соли 2025 қаноатбахш арзёбӣ карданд.

Ҷаласаро вазири маориф ва илм ҷамъбаст намуда, дар охир бори дигар ба масъулин ҷиҳати иҷрои дастуру супоришҳои Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илм, стратегия, барнома, консепсия, қарорҳои ҳайати мушовара, фармоишҳои вазири маориф ва илм ва масъалагузориҳо барои соли 2025 дастуру супоришҳои мушаххас дод.

Дар шаҳри Бӯстон нақшаи даъвати баҳорӣ ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳ иҷро гардид.

НАБЗИ МАОРИФ

11-уми апрели соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чаласаи якуми Ҳайати Комиссияи озмуни ҷумҳуриявии «Илм – фуруғи маърифат» дар соли 2025 таҳти раёсати раиси комиссияи озмуни мазкур, муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Дилрабо Мансурӣ баргузор гардид.

Дар кори чаласа вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода, аъзои комиссияи озмун, намоёндогони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят ва шаҳру ноҳияҳои кишвар, сардорон ва мудирони раёсату шуъбаҳои маориф ва дигар масъулон ба тариқи хузури ва маҷозӣ иштирок намуданд.

Нахуст муовини Сарвазири кишвар иштирокчиёро бо рӯзномаи чаласа шинос намуда, ибраз дошт, ки Озмуни ҷумҳуриявии «Илм – фуруғи маърифат» бевосита таҳти сарпарастии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баргузор гардида, бо мақсади рушди тафаккури техникӣ, тарғиби ҷаҳонбинии илмӣ, дастрасӣ пайдо кардан ба техникаву технология, тавсеаи ихтироъкорӣ ва навоарӣ, пайванди илм бо истехсолот, ҷалби бештари хонандагону донишҷӯён, магистрантону докторантон аз рӯйи ихтисос (PhD), ходимони илмӣ ва дигар кишварҳои ҷомеа ба омӯзиши фанҳои риёзӣ, дақиқ ва табиӣ, ҳамчунин, дарёфт ва муаррифии истеъдодҳои нав дар ин самтҳо гузаронида мешавад.

- Баргузори озмуни мазкур тайи солҳои 2021-2024 нишон дод, ки миёни ҷавонону наврасони кишвар таваҷҷуҳ ба омӯзиши илмҳои риёзӣ, дақиқ ва табиӣ ба маротиба зиёд гардида, барои дарёфт ва тарбияи намунаи мутахассисони баландхисоси самтҳои муҳандисию техникӣ замина

«Илм – фуруғи маърифат»

гардидааст. Чихати боз ҳам такмил ва таҳким бахшидани раванди баргузори озмун ва ҳавасмандсозии бештари иштирокчиён дар соли 2025 дар озмун номинатсияи нав - «зеҳни сунъӣ ва барномасозӣ» низ илова карда шуда, шумораи ҷойҳо барои ғолибон дар даври ҷумҳуриявӣ аз 132 ба 156 расонида шуд. Ҳамзамон, бо дастури бевоситаи Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳаҷми маблағи мукофот барои ҳамаи ғолибони озмун ду баробар зиёд карда шуда, барои озмун аз Фонди захиравии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 220 000 (нуҳ миллиону дусад бист ҳазор) сомонӣ ҷудо карда шуд, - таъкид кард муовини Сарвазир.

Сипас вазири маориф ва илм зимни суҳанронӣ ибраз намуд, ки вазорат бо мақсади оммавиғардонию озмуни мазкур нусхаи Амри Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Низомномаи озмунро тариқи мактуби расмӣ аз 10 январи соли 2025 ба унвони ректорон (директорон)-и муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмӣ ҷумҳурӣ, сардорони сарраёсат, раёсат, шуъбаҳои маорифи ВМКБ, вилоятҳои Сугду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ, ҳамзамон, ба унвони раиси Кумитаи оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва раисони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ, вилоятҳои Сугду Хатлон, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ ирсол намуд.

Инчунин, дар робита ба масъалаи мазкур масъулини муассисаҳо вазирадор карда шуданд, ки нисбат ба иҷрои талаботи Низомномаи озмун чораҳои зарурӣ андешида, бо мақсади ҷалби васеи хонандагон, донишҷӯён,

магистрантон, аспирантон, докторантон аз рӯйи ихтисос (PhD), унвонҷӯён, ходимони илмӣ, омӯзгорон ва намоёндогони касбу кори гуногун, ки ба омӯзиши фанҳои риёзӣ, дақиқ, табиӣ ва барномасозӣ, ҳамчунин, ихтироъкориву навоарӣ шавку рағбати зиёддоранд, тариқи васоити ахбори омма, рӯзномаву маҷалла ва шабакаҳои иҷтимоии муассиса тарғиботу ташвиқотро ба роҳ монанд.

Раиси комиссияи доир ба вазифаҳои Комиссияи ҷумҳуриявӣ ва салоҳиятҳои он тибқи Низомномаи озмуни ҷумҳуриявии «Илм – фуруғи маърифат» баромад карда, вазифаҳои комиссияро дар самти баргузор намудани озмун ибраз намуд.

Инчунин, таъкид шуд, ки ба хоҳири таъмини пурраи шаффофият, пешгирии аз ҳолатҳои баҳогузори ғайримеъёрӣ ва қонс гардонидани дархости иштирокчиён зарур аст, ки баргузори даврҳои сеюм ва чоруми озмун пурра ба навор гирифта шавад.

Пешниҳод гардид, ки даври якуми озмун моҳи қорӣ дар назди муассисаҳои таълимӣ, илмӣ ва дигар ташкилотҳои баргузор карда шавад.

Қайд кардан бамаврид аст, ки озмуни имсола аз 8 номинатсия иборат аст:

- математика (арифметика, алгебра, геометрия);
- физика ва астрономия;
- химия;
- биология (ботаника, зоология, анатомия);
- география;
- технологияи иттилоотӣ;
- зеҳни сунъӣ ва барномасозӣ;
- ихтироъкорӣ ва навоарӣ.

Дар охир ҳайати чаласаи озмун қарорҳои дахлдор чихати баргузори даври аввали он ва андешидани чораҳои зарурӣ қабул намуд.

Тақдими маводи ғизои мактабӣ

8 апрели соли 2025 дар деҳаи Навободи ноҳияи Рӯдакӣ дар доираи «Барномаи давлатии рушди ғизои мактабӣ барои солҳои 2022-2027» маросими супоридани маводи ғизои мактабӣ баргузор гардид. Дар ҷорабинии мазкур муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Бадриддин Музаффарзода, мушовир – фиристодаи Сафорати Федератсияи Россия дар Тоҷикистон Вера Валеревна Хуторская, намоёнда ва директори Барномаи озуқаворӣ ҷаҳонии СММ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Адҳам Мусаллам, инчунин, намоёндогони муассисаҳои дахлдор иштирок намуданд.

Муовини вазири маориф ва илм изҳор дошт, ки ҳамкориҳои судманд миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи Россия ва Барномаи озуқаворӣ ҷаҳонии Созмони Милалӣ Муттаҳид самти муҳим ва устувори сиёсати иҷтимоии давлатро ташкил медиҳанд. Таъмини амнияти озуқаворӣ ва дастрасии аҳоли ба маводи хушсифати ғизоӣ яке аз ҳадафҳои стратегии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон махсуб ёфта, барои расидан ба он пайваста тадбирҳои судманд роҳандозӣ мегарданд.

Вера Валеревна ибраз намуд, ки ҳамкориҳои самарабахш миёни Федератсияи Россия ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини амнияти озуқаворӣ ва рушди маориф таҳкими муносибатҳои дучониба ва байналмилалӣ мебошанд. Рушди ғизои мактабӣ ва дастрасии оқилонаву дуруст ба ғизои солим аз фаъолиятҳои муҳими Федератсияи Россия дар масъалаи таъмини амнияти озуқаворӣ мебошад.

Адҳам Мусаллам таъкид кард, ки Барномаи озуқаворӣ ҷаҳонӣ ба дастгирии кишварҳо, аз ҷумла, Тоҷикистон барои таъмини амнияти озуқаворӣ ва беҳтар кардани шароити ғизои мактаббачагон фаъолиятҳои идора медиҳад. Амалӣ кардани ҷунин барномаҳо барои рушди сармояи инсонӣ ва баланд бар-

доштани сифати зиндагии ҷомеаҳо, маҳсусан, кӯдакон, аҳамияти калон дорад ва дар таҳкими иртибототи мустақкам бо шарикон нақши муҳим мебозад.

Қайд гардид, ки аз соли 2022 бо дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузорӣ аз ҳисоби буҷети давлатӣ барои ташкили ғизои гарм дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ роҳандозӣ шудааст.

Дар доираи Барномаи ғизои мактабӣ, ки бо мақсади таъмин кардани мактаббачагон бо ғизои солим ва хушсифат амалӣ мешавад, дар навбати аввал аз ҷониби Федератсияи Россия 270 тонна орди ғанигардонидашуда ба муассисаҳои таълимии кишвар фиристода мешавад.

Маводи хӯроқворӣ дар рӯзҳои наздик ба муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ВМКБ, вилоятҳои Сугду Хатлон ва шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ дастрас мегарданд.

Дар охир муовини вазири маориф ва илм изҳор намуд, ки ғизои мактабӣ яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор рафта, Вазорати маориф ва илм дар ҳамкорӣ бо Барномаи озуқаворӣ ҷаҳонии СММ барои рушди устувори он тадбирҳои зарурӣ меандешад.

10-уми апрели соли қорӣ муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода бо мақсади шиносӣ ба рафти арзёбии байналмилалӣ PISA, ки аз 2 апрели соли 2025 дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №15-и ноҳияи Синои шаҳри Душанбе оғоз ёфта буд, шинос шуд.

Арзёбии байналмилалӣ хонандагон – PISA

Иттилоъ дода шуд, ки арзёбии байналмилалӣ PISA бо фарогирии 6300 хонанда дар 160 муассисаи таҳсилоти умумии шаҳри Душанбе аввалин маротиба дар Ҷумҳурии Тоҷикистон соли қорӣ ба таври расмӣ гузаронида мешавад.

Муовини вазири маориф ва илм, ибраз дошт, ки шумо аввалин хонандагоне мебошед, ки дар арзёбии байналмилалӣ PISA иштирок намуда, маорифи миллиамонро дар микёси ҷаҳонӣ муаррифӣ менамояд. Мутобикат намудани стандартҳои ҷаҳонӣ таҳсилот бо стандартҳои давлатии таҳсилот ва истифодаи таҷрибаҳои давлатҳои пешқадам дар самти маориф чихати рушди бештари маорифи миллӣ заминаи мусоид фароҳам меорад.

Бояд қайд намуд, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронии худ дар Рӯзи дониш якуми сентябри соли 2024 қайд намуданд: «Барои расидан ба ҳадафи беҳтар намудани си-

фати таҳсилот, дар навбати аввал, баланд бардоштани сатҳи касбияти кадрҳои омӯзгорӣ, китобҳои дарсии мутобик ба талаботи меъёрӣ, инчунин, таъминот бо имкониятҳои таълимиву методӣ, аз ҷумла, таҷҳизоти озмоишгоҳӣ, технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ ва мунтазам гузаштан аз курсҳои тақмили ихтисос ва бозомӯзӣ зарур аст».

Аз ин рӯ, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷо бо Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аввалин маротиба озмоиши хурди ин арзёбиро дар 71 муассисаи таҳсилоти умумии шаҳри Душанбе бо фарогирии 2272 нафар хонандаи синну соли аз 15,3-16,2-сола аз 6-уми май то 21 майи соли 2024 гузаронид, ки ин заминаи муҳим чихати иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Барномаи байналмилалӣ арзёбии хонандагон PISA-2025 буд.

Барномаи байналмилалӣ арзёбии хонандагон – PISA омӯзиши байналмилалӣ мебошад, ки аз соли 2000 оғоз шудааст. Ҳадафи он баҳодиҳии низоми таълим дар саросари ҷаҳон тавассути санҷиши малакаҳо ва донишҳои таълимгирандагони 15-сола дар кишварҳои ширкаткунанда буда, аз оғоз то имрӯз беш аз 90 кишвар дар барномаи мазкур ширкат варзиданд.

Ёдовар мешавем, ки чихати ворид шудан ба фазои ягонаи таҳсилоти ҷаҳонӣ ва иштирок дар арзёбиҳои байналмилалӣ, айни ҳол дар 160 муассисаи таҳсилоти умумии шаҳри Душанбе бо фарогирии 6300 хонанда арзёбии байналмилалӣ PISA қараён дорад.

Дар Намоишгоҳи байналмилалӣ ЕХРО-2025 дар шаҳри Осакаи Ҷопон ғӯшаи Тоҷикистон ташкил гардид.

НАБЗИ МАОРИФ

Рушди устувори
таҳсилоти касбӣ дар
Осиёи Марказӣ

10 апрели соли 2025 дар меҳмонхонаи «Hyatt Regency»-и шаҳри Душанбе конфронси сеюми минтақавии илмӣ-амалӣ тахти унвони «Чанбаҳои минтақавии рушди устувори таҳсилоти касбӣ: мушкилот ва дурнамо» баргузор гардид.

Чорабинии мазкур бо ташаббуси Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва лоиҳаи «Таҳсилоти касбӣ барои бахшҳои рушди иқтисодӣ дар Осиёи Марказӣ» (РЕСА), ки бо дастгирии Ҷамъияти Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ (GIZ) аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Федеративии Олмон амалӣ мешавад, роҳандозӣ гардид. Дар он муовини вазири маориф ва илм Бадриддин Музаффарзода, директори Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илм Муҳаммадтоир Саидзода, муовини аввали раиси Палатаи савдо ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон Насим Анваров, сафири муваққатии Ҷумҳурии Федеративии Олмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Мартин Лангер, директори GIZ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Хонум Сабине Олтхоф, роҳбари лоиҳаи «Таҳсилоти касбӣ барои бахшҳои рушди иқтисодӣ дар Осиёи Марказӣ (РЕСА)» Виктор Ветсел, намоёндогони Кумитаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли, намоёндогони Сафорати Ҷумҳурии Федеративии Олмон дар Тоҷикистон, сардорони муассисаҳои дахлдори тобеи Вазорати маориф ва илм ва зиёда аз 160 мутахассиси соҳаи маориф ва намоёндогони бахши хусусӣ аз кишварҳои Осиёи Марказӣ иштирок намуданд.

Дар оғоз муовини вазири маориф ва илм қайд намуд, ки тибқи супориши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамкориҳои Тоҷикистон бо кишварҳои хориҷӣ, бахусус, бо Қазокистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон, дар давраи истиқлол рушд намуда, муносибатҳои судманд дар тамоми соҳаҳо ба марҳалаи нави сифатан баланд ворид шудаанд. Муносибатҳои байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва кишварҳои ҳамсоя бар асоси эҳтироми мутақобилаи истиқлол, тамомияти арзӣ, ар-

зишҳо ва манфиатҳои миллӣ устувор гардидаанд, ки ин раванд дар соҳаҳои маориф ва илм низ барҷаста эҳсос мешавад.

«Имрӯз Вазорати маориф ва илм бо беш аз 70 кишвари ҷаҳон дар самти маориф ва илм ҳамкориҳои босамар ба роҳ мондааст, ки дар он GIZ ҳамчун шарикҳои муҳим дар минтақаи Осиёи Марказӣ саҳми назаррас дорад. Лоиҳаи «Таҳсилоти касбӣ барои бахшҳои рушди иқтисодӣ дар Осиёи Марказӣ» (РЕСА), ки аз ҷониби GIZ амалӣ мегардад, аз соли 2011 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият дошта, марҳалаи панҷуми он аз соли 2021 оғоз гардидааст» – иброз намуд муовини вазири маориф ва илм.

Сипас муовини аввали раиси Палатаи савдо ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон, сафири муваққатии Ҷумҳурии Федеративии Олмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, директори GIZ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳбари лоиҳаи «Таҳсилоти касбӣ барои бахшҳои рушди иқтисодӣ дар Осиёи Марказӣ (РЕСА)» баромад намуда, вообаста ба масъалаҳои таҳсилоти касбӣ, мутабоқишавӣ ба талаботи иқтисоди «сабз», рақамсозии таълим, баланд бардоштани сифати таҳсилот ва таҳкими ҳамкориҳои муассисаҳои таълимӣ бо бахши хусусӣ ибрози андеша карданд.

Дар идома аз рӯйи барномаи конфронс намоёндогони соҳаҳои илму маориф ва бахши хусусӣ маърузаҳои худро пешниҳоди ҳозирин гардониданд. Аз ҷумла, Сирочиддин Ниёзӣ-директори Паҷуҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон дар мавзӯи «Ислохот ва дурнамоҳои таҳсилоти касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» суханронӣ намуда, иброз дошт, ки таҳсилоти дуалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон миёни баъзе муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва корхонаҳо ба роҳ монда шудааст. Аз он ҷумла, дар Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ ва Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ дар шаҳри Хучанд дар самти логистика ва технологияи маҳсулоти хурока дар амал татбиқ шуда истодааст.

14 апрели соли 2025 дар «Маркази ЭКСПО - Душанбе»-и шаҳри Душанбе дуюмин Фестивал-намоишгоҳи байналмилалӣ донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон оғоз гардид.

Дар намоишгоҳи байналмилалӣ донишгоҳҳои давлатҳои хориҷӣ муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Лutfия Абдуллоҳикзода, директор ва кормандони Маркази барномаҳои байналмилалӣ, кормандони соҳаи маориф, намоёндогони сарраёсат, раёсат ва шӯъбаҳои маорифи шаҳро ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ ва шаҳри Душанбе, устодону хонадагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва литсею гимназияҳо, ҳамчунин, намоёндогони 82 муассисаи таҳсилоти олий ва илмӣ кишварҳои ИДМ, Осиё, Аврупо ва Амрико иштирок намуданд.

Зимни ифтитоҳи чорабинӣ муовини вазири маориф ва илм қайд намуд, ки фестивал – намоишгоҳи мазкур бо мақсади тақвияти фаъолият дар самти густариши ҳамкориҳо бо муассисаҳои таҳсилоти олии хориҷӣ ва ҷиҳати ба таҳсил фаро гирифтани ҷавонони тоҷик дар донишгоҳҳои кишварҳои пешрафтаи ҷаҳонӣ баргузор мешавад. Аз ин рӯ, хонандагону доктарабони тоҷикро мебояд аз имконияти мавҷуда самаранок истифода бурда, барои омӯзиши илму дониш ва азхудкунии касбу ҳунар саъйю кӯшиш намоянд.

Имкон барои таҳсил
дар хориҷи кишвар

Намоишгоҳи мазкур барои шиносии пурраи наврастони ҷавонони кишвар бо дастоварду имкониятҳои мактабҳои олии ҷаҳон, ҷалби бештари ҷавонони тоҷик ба ин муассисаҳо, дар риштаҳои илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ, риёзӣ, техникаӣ ва технологияҳои иттилоотии муассисаҳои таълимии давлатҳои хориҷӣ фаро гирифтани ҷавонони мамлакат ва ба ин васила, омода намудани мутахассисони варзида ба талаботи бозори ҷаҳонӣ ҷавобгӯ, инчунин, фароҳам намудани шароит барои густариши ҳамкориҳои муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ бо муассисаҳои таълимии давлатҳои хориҷӣ ва ҷалби сайёҳони хориҷӣ ба мамлакат мусоидат

менамояд.

Фестивал – намоишгоҳи мазкур аз 14 то 18 апрели соли 2025 дар шаҳри Душанбе ва вилоятҳои Хатлон ва Суғд баргузор мегардад ва рӯзи аввал беш аз 6 ҳазор хонандагону донишҷӯён аз он дидан намуданд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки дар фестивал – намоишгоҳи мазкур 180 нафар намоёндогони 82 муассисаи таҳсилоти олий ва илмӣ 13 давлати хориҷӣ, аз ҷумла, ИМА, Британияи Кабир ва Ирландияи Шимоли, Ҷумҳурии Мардумии Чин, Кипр, Аморати Муттаҳидаи Араб, Туркия, Малайзия, Федератсияи Россия, ҷумҳуриҳои Қазокистон, Ўзбекистон, Қирғизистон ва Беларус иштирок менамоянд.

Шинонидани дарахтон –
анъанаи неки ниёгон

Муовини вазири маориф ва илм Бадриддин Музаффарзода бо рафти таворабандии 30 гектар боғи ниҳолҳои ҳамешасабз, сояфкан ва мевадихандаи Вазорати маориф ва илм дар Ҷамоати деҳоти Чорякқорони ноҳияи

Рӯдакӣ шинос шуд.

Бояд қайд намуд, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Барномаи давлатӣ оид ба кабудизоркунии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040» қабул гардид, ки тибқи он

дар марҳалаи якум солҳои 2025-2027 дар ҷумҳурӣ беш аз 10 миллион бех ниҳолу бутта шинонида мешавад.

Дар робита ба ин, соли 2025 аз ҷониби Вазорати маориф ва илм ва муассисаҳои тобеи он 50 ҳазор ниҳоли ҳамешасабз, сояфкан ва мевадихандаи шинонида мешавад. Айни замон атрофи боғи пурра таворабандӣ гардида, мунтазам дар самти нигоҳубини дарахтон ва қитъаи замини ҷудогардида вазорат чораҳои дахлдор менамояд.

Бояд қайд кард, ки шинонидани дарахт, нигоҳубини парвариши он анъана ва суннати неки ниёгон ва барои табиат ғайрибағавар буда, дар шароити тағйирёбии иқлим амри зарурӣ ба ҳисоб меравад.

**Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм**

Спитамен:
бинои нави муассисаи
таълимӣ бунёд мешавад

Ба истикболи 35-солагии Истиқлоли давлатӣ дар ноҳияи Спитамен бинои нави муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №19 сохта ба истифода дода мешавад.

Бинои мактаби мазкур ба талаботи замони муосир бунёд шуда, аз таҳхона ва се ошёна иборат буда, барои таълиму тарбияи 1224 хонанда дар ду баст пешбинӣ шудааст.

Фармоишгари иншоот Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия Спитамен буда, бо саҳми шахсонӣ саховатманд, соҳибкорон ва ташаббуси кумитаи падару модарон бунёд мегардад.

▶▶ 19 АПРЕЛ – РӯЗИ ПОЙТАХТ

Пойтахти миллати соҳибтаҳт

ШАҲРИ БАХТУ САОДАТ

Аз файзу баракати соҳибистиклолии мамлакат, сиёсати созандаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва роҳбарии оқилонаи Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами Эмомалӣ пойтахти Ватани мо дар радифи зеботарин шаҳрҳои олам ҷой гирифтааст. Дар ҳақиқат, имрӯзҳо пойтахти Тоҷикистон – Душанбе бо латофату назокату зебоиҳои худ ба тамоми маънӣ диданӣ мебошад. Махсусан, қабои нави пойтахти нозанин дар чанд соли охир шоистаи таваҷҷуҳ мебошад.

СИМОИ МИЛЛИИ ПОЙТАХТ

Имрӯзҳо симои милливу тоҷиконаи шаҳри Душанбе диққати ҳар як сайёҳу меҳмони хориҷиро ҷалб карда метавонад. Биноҳои маъмуриву давлатӣ, марказҳои фарҳангиву таърихӣ, гулгашту хиёбонҳо, кӯчаву роҳравҳо ва умуман, ҳар як падидаи тозаи пойтахт дар чанд соли охир дар баробари ҳамоҳанг ва ҳамқадами замони будан руҳияву табияту унсурҳои миллии низ доранд. Тоҷикон дар гузашта дар ҳамаи аввалин шаҳрсозон буданд ва имрӯз санъати миллии меъмории халқи тоҷик дар ҳамаи иншооти бунёдшаванда ба назар гирифта мешаванд. Осорхонаву ёдгориҳои зиёди таърихӣ дар марказ ва ғушаву канорҳои зиёди пойтахт бо ҳастии худ аз асолати бузургии тоҷикон ҳикоят менамоянд.

ШАҲРИ БУНЁДКОРИҲОВУ СОЗАНДАГИҲО

Ягон пешрафту дастовард бидуни роҳбару роҳнамо ба даст намеояд ва муҳтарам Рустами Эмомалӣ дар давоми чанд соли роҳбарияшон Душанберо ба шаҳри бунёдкорихову созандагиро табдил дода тавонистанд. Бунёдкорихову ободихонӣ пойтахт намунаи бехтарин барои пешрафти дигар шаҳрҳои Тоҷикистон аст. Биноҳои осмонбӯси пойтахт, пеш аз ҳама, қомати баланду зебои пойтахти тоҷикон дар рӯи ҷаҳон гардидааст. Баландтарин парчам дар пойтахт ҷилва дошта, бузургии халқи тоҷикро нишон медиҳад. Бинои нави Парлумон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки чанде пештар ифтитоҳ ёфтанд, симои шаҳрро пурҷилотар карданд. Ифтихори ҳар яки мо, ки Душанбе дар баробари бузургтарин шаҳрҳои ҷаҳон қарор гирифта, бо бунёдкорихонӣ босуръату рӯзафзун ҳаваси ҳазорон сайёҳро аз дигар бузургшаҳрҳои олам ба вучуд оварда метавонад.

БО ЗАВҚИ

БАЛАНДИ ЗЕБОПАРАСТӢ

Раиси шаҳри Душанбе, муҳтарам Рустами Эмомалӣ завқи баланди зебопарастӣ доранд ва ба ин масъала аҳамияти ҷиддӣ медиҳанд. Аввалин гувоҳи анде-

шай мазкур Душанбегу гулпӯш мебошад. Чун Душанбегу имрӯзаро бо гузашта қиёс менамоем, тафовут аз замин то ба осмон аст. Душанбегу имрӯза дар тарбияи завқи эстетикӣ ҳар як фард нақши баланду густарда дорад. Шакли зебои биноҳои истиқомативу маъмурӣ, хиёбонҳову гулбоғҳои мунаққаш, ҳаракати нақлиёти мусофирбарӣ наву замонавӣ дар кӯчаҳои шаҳр, марказҳои диққатрабои хизматрасониҳои маишӣ фарҳангӣ ва ғайра ҳар бинандаро мафтун гардониди метавонанд. Чорабиниҳои зиёд дар самти пуртаровату зебо гардидани пойтахт ин як дарсест, ки ҷаҳони маънавии сокинони пойтахту меҳмонони онро бой мегардонад.

ПОЙТАХТИ ХУДШИНОСИҲО

Шаҳри Душанбе бо ҳама бузургии шаҳомати худ рамзи худшиносии миллии ба шумор меравад. Танҳо як нигоҳ ба ободихову манзараҳои пойтахт барои ҳар як хурду бузургии кишвар дарси хештаншиносиро омӯхта метавонад. Кӯчаву хиёбонҳо ва ҳатто ноҳияҳои он номи фарзандони фарзонаи миллат (Рӯдакӣ, Сино, Фирдавсӣ, Исмоили Сомонӣ, Шохмансур, Куруши Кабир ва ғ.)-ро доранд, ки аз ҷониби роҳбарияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дурбинона унвонгузорӣ гардидаанд. Ин, пеш аз ҳама, аз арҷгузори Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба фарзандони миллати куҳанбунёди тоҷик шаҳодат медиҳад. Воқеан, шаҳри Душанбегу мо дар замони Истиклоли давлатӣ таҷассуми ҳувиату худшиносии миллии тамоми тоҷикони ҷаҳон гардидааст.

ҚАДАМЧОИ БУЗУРГОН

Душанбе қадимчои маъруфтарин фарзандони фарзонаи миллат мебошад, ки онҳо замоне дар пешрафту шукуфои сарзамини мо ҳиссаи сазовор гузоштаанд. Барҳақ, Душанбе бузургтарин шахсиятҳоро дар оғуши худ парваридаву камол бахшидааст ва ин фарзандон дар муаррифиву пешрафти пойтахт нақши муассир гузоштаанд. Аз ин ҷост, ки бо ибтиқори Пешвои миллат маҳзанҳои бузургии илму маърифату таълим ва фарҳанг бо номи онҳо (С. Айни, М.Турсунзода, С. Улуғзода, М.Осимӣ ва ғ.) гузошта шудаанд. Имрӯз пайкараву нимпайкараи онҳо аз рӯзҳои гузаштаи миллати тоҷик ҳикоят карда, дар тарбияву қомолоти маънавии шаҳрвандон нақш мегузоранд.

НУФУЗУ МАҚОМИ ҶАҲОНӢ

Пойтахти Тоҷикистон торафт ба маркази баргузори бузургтарин ҷамъошиҳои сатҳи байналмилалӣ табдил меёбад. Ин ҷиҳат ба ду масъала саҳт алоқаманд аст:

1. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро ҷо-

меаи ҷаҳонӣ ҳамчун роҳбару шахсияти сулҳпарвару ваҳдатсоз эътироф менамоянд. Муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷангу ихтилофи даҳшатноки шаҳрвандиро барҳам дода, миллатро сарҷамъ намуданд. Сулҳро барқарор ва ваҳдати миллиро пойдор карданд. Ин аст, ки имрӯз ҳар як давлати ҷаҳон бо эътимоду боварӣ ба Душанбегу ҳамчун ба як шаҳри сулҳу осоишта менигарад. Душанбегу имрӯз пойтахти яке аз амттарин кишварҳои ҷаҳон доништа мешавад.

2. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо ташаббусҳои сатҳи ҷаҳонӣ тавонистанд, ки таваҷҷуҳи ҷомеаи башари ба муҳтамак масъалаҳои глобалӣ ҷалб намоянд. Мушкilotи оби тоза ва пирияхҳо имрӯз аз бузургтарин хатар барои ҳаёти инсоният табдил ёфта истодааст. Дар асоси ташаббусҳои ҷаҳонӣ Тоҷикистон дар масъалаи обу иқлим ва пирияхҳо имрӯз аз дабири кулли СММ оғоз намуда, то садҳо нафар масъули сомону ташкilotи байналмилалӣ дар доираи ҷамъошии нишастҳои сатҳи баланд ба Душанбегу меоянд.

МАДАНИЯТИ ШАҲРДОРӢ

Басо гуворост, ки маданияти шаҳрдории шаҳрвандон дар чанд соли охир ба кулӣ тағйир ёфт. Хусну зебои шаҳр фаҳмишу дарки шаҳрвандонро дигар намуд. Хиёбонҳои шаҳр тозаву озода мебошанд ва сокинону меҳмонони пойтахт ба қадри ҳама ин зебоӣ мерасанд. Дар роҳу роҳравҳо партовхоро қариб, ки намебинем, ки ин далели муносибати оқилонаи шаҳрвандон мебошад. Қоидаҳои наонавишта дар поёи маърифат онҳоро водор менамоянд, ки нисбат ба тозагиву зебоӣ бетафовут набошанд. Яъне, ҳар як сокини пойтахт дар боғҳои фарҳангӣ-фарогатӣ ва майдону гулгашту хиёбонҳо сайр намуда, дар тозаву обод нигоҳ доштани ин ҳама худро масъул медонад, ки инро маданияту маърифати шаҳрдорӣ мегӯянд.

РАМЗИ ВАҲДАТ

Душанбе аз ҳама лиҳоз маркази таҷаммуъу ва ваҳдати миллии мебошад. Дар даҳсолаи аввали соҳибистиклолӣ пайкараи Исмоили Сомонӣ дар маркази шаҳри Душанбегу яке аз аввалин рамзҳои ваҳдату худшиносии миллии гардид. Агар бо талошҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар даҳсолаи душвори солҳои навадум пайкараи Исмоили Сомонӣ чун нахустин намуна дар маркази шаҳр қад афрохта бошад, пас имрӯз «Майдони Истиклол»-и шаҳри Душанбегу рамзи иттиҳоду ягонагии тамоми тоҷикони рӯи дунё гардидааст. Бо шарофати сиёсати инсондӯстану сулҳпарваронаи Пешвои миллат пойтахти ватанамон ба маркази дӯстиву рафокат табдил ёфтааст.

ШАҲРИ ИЛМУ МАЪРИФАТ

Пойтахти давлатамон шаҳри Душанбегу аз аввалин рӯзҳои таъсисёбии маркази илму фарҳангу маърифат ба шумор меравад. Даврони Истиклол ба ин раванд суръати даҳҷад бахшида тавонистааст. Имрӯз дар ҳудуди шаҳри Душанбегу 30 муассисаи тахсилоти олии амал менамояд, ки дар қиёс бо замони Шуравӣ хеле зиёд мебошад. Феълан беш аз 200 мактаби тахсилоти миёнаи умумиву гимназияҳову литсейҳо амал менамоянд, ки гувоҳи маркази бузургии илму маърифат будани пойтахт аст. Фаъолият доштани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ва даҳҳо марказҳои паҷуҳишӣ таҳқиқотӣ бо руҳияи миллии дар пойтахти кишвар нуфузу эътибори Душанберо баланд гардониданд. Душанбегу ошӯни парвози навро сону ҷавонони болаёқатест, ки ба куллаҳои баланди орзуву умедҳо боли парвоз кушодаанд. Барҳақ, Душанбегу пойтахти миллати соҳибтаҳтест, ки ормонҳои ҳазорсоларо дар худ таҷассум кардааст.

*Бахтиёрӣ ҚУТБИДДИН,
доктори илми филология, декани
факултети журналистикаи ДМТ*

ДУШАНБЕ

Дар миёни кӯхсорони баланд
Ҳаст шаҳре нозанину дилписанд.
Ҳаст шаҳре – пойтахти тоҷикон,
Посдори фарри халқи сарбаланд.

Ҳамчу вориси Бухоро гашт он,
Ҳомие бар ҳастии мо гашт он.
Чорае бар хиттаи садпора шуд,
Дар дилу дар дидаҳо ҷо гашт он.

Шаъну шони тоҷиконро ҳифз кард,
Руху ҷони тоҷиконро ҳифз кард.
Дӯстонро дар канораи ҷой дод,
Нухбағони тоҷиконро ҳифз кард.

Аҳди Истиклол чун омад падид,
Бар Душанбегу эътибори нав расид.
Шухраташ рӯи ҷаҳонро

фатҳ кард,
Гашт гӯё боз як шаҳри қадид.

Ин замони ин шаҳр фаҳри тоҷикон,
Ҳастии озодагонро посбон.
Посдори ваҳдату сулҳу шараф,
Месазад хонем онро қаҳрамон.

Дар назар пурҷилва монанди
ливост,

Сулҳхоҳони ҷаҳонро муттакоист.
Пойтахти нурбори тоҷикон
Пешрав бо азми неки Пешвост.

ҲАФТ ДУБАЙӢ

Душанбегу – ҳастии моро гувоҳе,
Ба кулли тоҷикон пуштӣ паҳоле.
Бувад поянда то ин шаҳри зебо,
Намонад тоҷикегу ба тақиягоҳе.

Душанбегу баҳри мо қалби диёр аст,
«Ба пеш, эй пойтахт!»-моро

шиор аст.

Тани мо бегу Душанбегу нахли хушке,
Дили мо бегу Душанбегу бемадор аст.

Аҷаб фарҳундамаъвой, Душанбегу!
Ба қалбу дидаҳо ҷойӣ, Душанбегу!
Агар бошем дар Порижу Маскав,
Ту дар пеши назарҳои, Душанбегу.

Душанбегу шаҳри тоҷикон аст,
Нишони иқтидори тоҷикон аст.
Зи таърихи ҳаводисрезии миллат
Ҳамин шаҳри ҷаҳонро нишон аст.

Қадимчои бузургонӣ, Душанбегу,
Нишоне аз Хуросонӣ, Душанбегу.
Ту имрӯзи пур аз бахту саодат,
Ту фардои дурахшонӣ, Душанбегу.

Ба ҳар азма ту тадбирам,
Душанбегу,
Дилоротар зи тафсирам, Душанбегу.
Ба мисли модари ҷонпарвари хеш
Туро оғӯш мегирам, Душанбегу.

Ту рӯзи равшанӣ бар миллати мо,
Фурузонгулханӣ бар миллати мо.
Душанбегу, дар барат осуда ҳастем,
Ба сони ҷавшанӣ бар миллати мо.

ДУ РУБОӢ

Дар ҳисори кӯхсорӣ, пойтахт,
Фаҳри халқи тоҷдорӣ, пойтахт.
Шаҳри гулрезӣ саршори тараб,
Зарсиришту зарнисорӣ, пойтахт.

Бегу нигоре сайри гулҳо мушқил аст,
Бегу навое баъзи воло мушқил аст.
Бегу муҳаббат зиндагонӣ ҳеч, ҳеч,
Бегу Душанбегу будани мо

мушқил аст.

Абдурауф МУРОДИ

Дар ДБССТ таҳти унвони «Иқтисоди рақамӣ ва инноватсия: дурнамо ва имконият» конференсия баргузор гардид.

ХЕШТАНШИНОСӢ

Дар замони ҷаҳонишавӣ падидаҳои номатлуб, ба монанди экстремизм, терроризм, радикализм, фундаментализм ва созмонёбии ҳизбу ҳаракатҳои динӣ-ифротгароии барои суботу амнияти ҷомеа хатарафзо авзои сиёсии сайёраро ноором карда, ҳаёти осоиштаи мардумро зери хатар мегузоранд.

Имрӯз яке аз ҷинойтҳое, ки ба асосҳои сохтори конститусионӣ ва амнияти давлат хавфи ҷиддӣ ба миён меорад, ҷинойтҳои хусусияти террористӣ ва экстремистидошта мебошад. Аз таҳдиди ин зухурот тамоми ҷомеаи ҷаҳонӣ дар канор буда наметавонад, зеро ин ҷараёни хатарзо ба несту нобуд кардани халқиятҳо, миллатҳо ва давлатҳо сабаб мешавад.

Ин падидаи номатлуб дар минтақаҳои гуногуни ҷаҳон доман паҳн карда, сарфи назар аз тадбирҳои солҳои охир дар бахши мубориза бо терроризм андешидашуда, таҳдиди амалҳои нави террористӣ на фақат аз байн нарафтааст, балки афзоиш ёфтааст.

Мубориза бо ифротгароӣ – вазифаи аҳли ҷомеа

Маъноии аслии экстремизм бошад (аз калимаи фаронсавӣ «extremism» ва латинии «extremus» гирифта шудааст), ифротгароӣ, тундравӣ, фикру андешаҳо ва амалҳои тундравона, аз ҳадду андоза гузаштан мебошад.

Афзоиши ҷинойтҳои хусусияти эк-

стремистӣ ва террористидошта ба вусъат ёфтани терроризми байналмилалӣ, ҷаҳоншавии унсурҳои тундраву ифротгаро, ҷалби ҷавонон ба сафи созмонҳои экстремистиву террористӣ мусоидат менамояд.

Терроризм ва экстремизм имрӯзҳо

хусусияти байналмилалиро касб кардааст, ки абарқудратҳо ба воситаи он манфиатҳои миллию давлатиашонро ҳимоя мекунанд ва яке аз зухуроти номатлуби замони муосир ба шумор рафта, мубориза бар зидди он қарзи ҳар як инсон мебошад.

Воқеан, бар асари амалҳои террористӣ дар бисёр мамлаҳати дунё одамони бегуноҳ ба ҳалокат расида, шахру деҳот ва ёдгориҳои беназири таърихӣ хароб мегарданд. Зарари ба иқтисодиёти кишварҳо расонидашуда ба садҳо миллиард доллар баробар мешавад. Идомаи ин зухуроти номатлуб аз ҳар ҷиҳат хатарро дар пай дошта, на фақат боиси афзоиши таҳдиду хатарҳои сиёсӣ-иқтисодӣ, амниятӣ ва башариву фарҳангӣ, балки сабаби хуруҷи афзоиши ҳар гуна бемориҳои сироятӣ дар тамоми минтақаҳои олам гардида, солимии ҷомеаро зери суол мебарад.

Аслан, гурӯҳҳои террористиву экстремистӣ аз ҳолатҳои ногувор ва вазъи ноҳуби ин ё он давлатҳо истифода намуда, бештар ҷаҳонро мегарданд.

Ҳар як узви ҷомеаро зарур аст, ки аз оқибатҳои нагини ин зухурот бо-хабар бошад ва бар зидди терроризму ифротгароӣ муқовимат намоянд.

М. МАЛЛАЕВ,
омӯзгори таъриху ҳуқуқи
МТМУ №1-и ноҳияи Айӣ

Зухуроти номатлуб

Ҷумҳурии Тоҷикистон даҳсолаҳост, ки бо эъморӣ давлати озоду обод, демокративу ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягона пеш меравад. Фазаи сулҳу суботи комил, оромиву осудагӣ ва ваҳдати миллии дар қаламрави мамлакат аз тарафи шахравандон бо шукргузориву қаноатмандӣ қабул гардидааст. Вале дар ҷомеа ҳастанд, афроде, ки ин ҳамаро нодида гирифта, бо роҳи содир намудани ҳиёлати ҷинойт вазъияти ҷамъиятиро ноором сохтани мешаванд. Дар охири қарни XX ва ибтидои қарни XXI инсоният ба хатари ҷиддӣ, мисли ифротгароӣ ва терроризм рӯ ба рӯ шуд, ки ба бақои одаму олам таҳдид мекунад.

Албатта, сухани онҳое, ки мегӯянд ифротгароӣ ва терроризм инсониятро дар тамоми тӯли таърих ҳамроҳӣ намудаанд, беасос нест. Воқеан, решаҳои ин аъмоли зишт хеле чуқур мебошанд. Ҳоло касе гуфта наметавонад, ки якумин амалиёти террористӣ қай, дар қучо ва бо кадом мақсад сар задааст.

Дар аҳди қадим, асрҳои миёна ва давраи нав ҳам одамони алоҳида ва ҳам гурӯҳҳои муташаккили сиёсӣ-мазҳабӣ буданд, ки ба воситаи тарсонидани даҳшатофаринӣ меҳостанд мақсадҳои худро ба дигарон бор кунанд. Зимни ин одамони бегуноҳ қурбон мешуданд.

Дар охири қарни гузашта ва ибтидои садаи нав амалҳои ифротгароӣ ва террористӣ бештар характери сиёсӣ гирифтанд, доираи ҷаҳонияти террористон хеле васеъ гардид. Бо инкишофи техника ва технология шакли намуноҳои нави амалҳои террористӣ ба вуҷуд омаданд, ки аз рӯи иқтидори ҳаробиовариашон ба амалиёти калони ҷангӣ шабоҳат до-ранд.

Дар замони мо, ки пур аз тазод, мушқилот, ихтилофу зиддиятҳост, доир ба афзудан ва густириши экстремизм, фундаментализм, терроризм ва дигар зухуроти падидаҳои номатлубу

хатарафзо зиёд ҳарф мезананд ва менависанд.

Экстремист шахсест, ки дар ҷаҳонияти худ ҷонибдори амалҳои тундравӣ аст. Ин амалу зухурот метавонад дар тамоми соҳаҳои ҷаҳонияти инсон – дар дин, сиёсат, идеология, илм ва ҳатто дар варзиш ба миён ояд. Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни яке аз суҳанронихояшон зикр кардаанд: «Мутаассифона, дар олами ислом равияҳои низ арзи вучуд кардаанд, ки баъзе амалҳои тундравона ба фитнакориву тафриқаандозӣ равона гардидаанд. Ин ба моҳияти дини мубини ислом муҳолиф аст ва ба он иснод меорад».

Дар замони мо шахсоне, ҳизбу ҳаракатҳо ва созмонҳои ҳастанд, ки қўшиш менамоянд, мақсаду маъ-ром, ғояву андеша, афкор ва нақшаҳои худро бо ҳар роҳу васила ва ҳатто бо амалҳои тундравона амалӣ созанд. Ба ақидаи аксари муҳаққиқону сиёсатшиносон ва рӯзноманигорон, экстремизм бештар аз ҳама дар соҳаи дин ба назар мерасад ва ин зухурот дар тамоми ҷаҳон қаноли сайёраи мо ба амал меояд.

Дар кишвар Стратегияи муқовимат бо экстремизм ва терроризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул шудааст.

Стратегияи мазкур самтҳои асосии сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар муқовимат бо экстремизм ва терроризм муайян намуда, вазифаҳои мақомоти давлатиро ҷиҳати аз байн бурдани омилҳои ба экстремизм ва терроризм мусоидаткунанда мушаххас менамояд.

Имрӯз Тоҷикистони соҳибистиклол дар ҷаҳон мавқеи шоистаи худро ёфта, ҳамчун як узви ҷомеаи ҷаҳонӣ эътироф шудааст ва пайвасти рушд меёбад. Ин барои баъзе қувваҳои зишти дохилию берунӣ писанд нест. Онҳо меҳоханд, ки ҷомеаи мо ноором бошад ва аз ин рӯ, ҳар гуна ҳизбу ҳаракатҳои бегонаро дастгирӣ менамоянд. Мо бояд хушёр бошем, дар атрофи Сарвари давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон муттаҳид гардида, худшиносӣ ва гурури миллиамонро баланд бардорем, Ватанамонро, ки Тоҷикистон ном дорад, ҳифз намоем ва обод созем. Парчами ваҳдати миллиро ҳамеша боло бардорем.

Саиданвар УМАРОВ,
Фарҳодҷон СИРОҶОВ,
муаллимон кафедраи химияи умумӣ
ва методикаи таълими ДДХ
ба номи академик Бобоҷон Ғафуров

Терроризм яке аз бузургтарин таҳдидҳои замони муосир бар зидди ҳаёти осоиштаву ором ва фазаи сулҳу суботи мо мебошад. Террор воситаи асосӣ ва паҳнгардани ба шумор меравад, ки сабаби ноамнӣ ва нооромии рӯзгор гапшта, халқро ба тарсу ваҳм меандозад.

Терроризм - бузургтарин таҳдиди замони муосир

Сабаби пайдоиш ва паҳн гардидани аз ривочи ин гуна падидаҳои номатлуб беҳабар будан аз маърифати ҳуқуқӣ ва сатҳи пасти худшиносӣ, таълиму тарбияи нокифояи иддае аз ҷавонон арзёбӣ мешавад. Ин ҳолат боиси шомил шудани онҳо ба гурӯҳҳои ифротгаро ва ҳизбу ҳаракатҳои иртиҷой мегардад.

Мақсад ва ҳадафи асосии террористон вайрон кардани тартиботи ҷамъиятӣ, тарсонидани аҳоли ва несту нобуд кардани фарҳанг, илму маърифат ва таҳдид ба ҳастии инсоният мебошад. Таҳлилҳо собит менамоянд, ки амалҳои анҷомдодаи террористону экстремистон бештар ба дину мазҳаб робита дошта, рушди илму техника ва пешрафти инсониятро инкор мекунанд.

Имрӯз бархе динро ба рӯи худ ниқоб карда, ба қатлу қуштор, талаву тороч, ваҳшонияту даҳшат даст мезананд, ки номи дини Ислом дар ин миёна ба бадномӣ гирифта мешавад. Террористон барои амалӣ гардонидани фикру ақидаҳои вайрон ба дур аз инсонии худ ба ҳамаи қор кодиранд ва ҳамаи ҷавунонро меандешанд, то ҷавонони ноогоҳро ба сафи хеш пайванданд. Мусаллам аст, ки терроризм ва экстремизм аз зухуроти номатлубтарини ҷомеаи ҷаҳонӣ ба шумор рафта, боиси ба миён омадани оқибатҳои нохуше мегардад.

Ҳамаи ин воқеаҳо ҳаводис ва рӯйдодҳо ҳақиқатро таъкид менамоянд, ки мушқилоти аср ва таҳдидҳои нав ба тамаддуни башарӣ мунтазам афзоиш ёфта, амнияти давлатҳои хурду бузурги олам ва ҳатто тақдирҳои тамоми аҳли башарро ба хатари ҷиддӣ рӯ ба рӯ сохтаанд. Ин ҳодисаҳо бори дигар исбот намуданд, ки терроризм ва экстремизм, чун вақои аср хатари глобалии ҷиддӣ буда, як таҳдиде ба ҷомеаи ҷаҳонӣ ва ҷони ҳар як сокини сайёра аст.

Дар ҷунин вазъият ҳар як фарди соҳибмаълумоти соҳибқадр ва соҳибмаърифат ва ҳосатан, падару модарро масъулияти азим мебо-яд, зеро аҳамияти ҷиддӣ зоҳир намудан дар тарбияи насли наврас ва ҷавонон яке аз омилҳои мубориза бар зидди падидаи нагговари ҷомеаи имрӯза-терроризм ва ифротгароӣ махсуб меёбад. Пешвои миллат, Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон доир ба ин масъала, ки дарди рӯз мебошад, ҷунин иброз доштаанд: «Имрӯз терроризм ва экстремизм ҳамчун вақои аср ба амнияти ҷаҳон ва ҳар як сокини сайёра таҳдид карда, барои башариат хатари на камтар аз силоҳи ядроиро ба миён овардааст».

Ҳар яки мо метавонем дар мубориза бар зидди терроризм саҳми босазои хешро гузошта бошем. Моро меболад хушёрӣ ва зиракии сиёсӣ хешро аз даст надода, ба фитнаву ваъдаҳои бардурӯғи хиёнаткорон гӯш надихем ва дар ҳолати рӯ ба рӯ шудан бо ашхоси шубҳанокӯ ақидаҳои разилонандона, ба мақомоти дахлдори маҳаламон ҳабар диҳем.

Терроризм як таҳдиди ҷаҳонӣ аст, ки танҳо бо қўшишҳои муштарак ва ҳамроҳишуда метавон онро мағлуб кард. Мо бояд дар ҳар ҳолате муттаҳид бошем ва дар мубориза бар зидди ин амали номатлубу зишт ба мисли панҷаҳои як мушт ва шохаҳои як дарахт устувор бошем. Танҳо бо ин роҳ мо метавонем зиндагиву ҳаётро барои худ ва наслҳои оянда беҳатар ва осоишта гардонем.

Иқбол ҲОМИДОВ, омӯзгор

Ҷашни байналмилалӣ Наврӯз дар шаҳри Лиони Фаронса таҷлил гардид.

МУҚАДДАСОТ

Рукни асосии миллат

Забони тавонманди тоҷикӣ бо шевоӣ, равонӣ, устуворӣ ва имконоти калимасозӣ дар баробари забонҳои кудратманди олам ҷойгоҳи намоён дошта, ҳамеша дар ҳоли рушд аст.

Бояд эътироф кард, ки забони тоҷикӣ дар замони соҳибистиклолии ҷумҳурӣ ба марҳалаи нави рушд ворид гардид. Мухити созгор ва дастгириву тадбирандешҳои судманди Роҳбари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон имконоти реша густурдани забони тоҷикиро бо пайгирии асолати таърихӣ хеш таъмин намуд. Махсусан, ба роҳ мондани низо-

ми коргузори мамлакат ва тасвиби асноди тоҷикии ба ҳадди ниҳой аз иқтибос ӯрӣ тавассути забони давлатӣ инъикоси таваҷҷуҳпазирӣ ба забон мебошад. Президенти кишвар дар суҳанрониҳои хеш пайвасти таъкид менамоянд, ки ҳоло дар замони соҳибистиклолии кишвар марҳалаи ҷадидаи рушди забони тоҷикӣ оғоз гардидааст. Дар ҳақиқат, забони тоҷикӣ ба сифати забони милливу давлатӣ вазифаи худро ба таври комил иҷро менамояд. Аз ин ҷост, ки Президент кишвар арҷгузори ба забонро муҳимтарин вазифаи шаҳрвандӣ медонанд. Ҳанӯз

22-юми июли соли 1996 зарурати тасвиби «Қоидаҳои нави имлои забони тоҷикӣ»-ро муҳим шумориданд ва бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 3-юми сентябри соли 1998 «Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ» бо тағйироти нав тасдиқ гардид. То кунун ба «Қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ» чанд бор тағйирот ворид гардид, ки ин аз таваҷҷуҳи рӯзафзунӣ Роҳбари давлат ба арзишҳои миллии шаҳодат медиҳад. Ҳамчунин, таъсиси Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои мустақам гардидаи пояҳои забони миллии имконоти бештарро фароҳам овард. Барномаву стратегияи рушди забони давлатӣ дар кишвар низ ба хотири устувории мавқеи забон ба тасвиб расидаанд ки бозгӯи ин маънист.

Сурайё НУРОВА,
ҷонишини директори
МТМУ №67-и
ноҳияи Рӯдакӣ

ПОСИ ХОТИР

Барои ҳар кас Ватан аз деҳааш сар мешавад. Қаратоғ то соли 1924 деҳа ва шомили тумани Қаратоғ буд. То соли 1927 ба ноҳияи Қаратоғ (вилояти Ҳисор) ва то соли 1959 ба ноҳияи Шаҳринав мансубият дошт. Аз соли 1959 ноҳияи Регар, ки ҳоло он шаҳри Турсунзода номгузори шудааст.

Ба гуфти яке аз шарикдарсони устод Мирзо Турсунзода, шодравон Иброҳим Азим, дар мактаби кӯхнаву нави Қаратоғ мо - чор нафар банда, Мирзочон, Раҳими Ҷӯшонӣ ва Муҳаммад Имомов дӯстони ҷонӣ будем. Мирзочон зехни бурро ва ҳофизаи кавӣ дошт. Ӯро дар давраи мактабҳои ҳама «Мирзочон» садо мемекарданд.

Устод Мирзо Турсунзода писари усто Турсуни ҷӯбтарош деҳаи азизи худ - Қаратоғи бостониро аз дилу ҷон дӯст медошт. Ӯ бо аҳли деҳаи худ робитаи доимӣ доштааст. Ҳангоме ки аз сафарҳо ва корҳои давлатӣ фориғ мегаштааст, ҳатман ба Қаратоғ баҳри дидорбинии дӯстон меомадааст. Ӯро омадани ӯ барои ҳамдеҳагон идро мемонд. Ҳамон рӯз дар деҳа шодио хурсандӣ баргузор мегашт. Барои шоир ҳам ҷои шодӣ ва манбаи хурсандиҳои беинтиҳо будааст он рӯз.

Шоир Мирзо Турсунзода шаби сербориши фасли зимистон ба зодгоҳи худ меояд. Ӯ ба деҳа пиёда ва ҳаста шуда мерасад, чунки мошинаш дар вақти гузаштан аз дарёи Қаратоғ, ки он шаб об аз соҳил баромада буд, вайрон мешавад. Ҳамдеҳагон шоири худ ва вакили мардумӣ дар Шурои Олии Иттиҳоди Ҷамоҳири Шуравии Сотсиалистиро меҳмон карда, хона ба хона бурда зиёфат медиҳанд ва аз ӯ дар бораи сафарҳо дар шаҳрҳои Пекину Париж ва Деҳливу Варшава хикояҳо мешунаванд.

Вақте ки устод Мирзо Турсунзода ба марказ, яъне, шаҳри Душанбе (он вақт Сталинобод) равон шуд, аз колхозчиёну ҳамдеҳагонаш пурсон мешавад, ки чӣ эҳтиёҷ доранд, ба онҳо вай чӣ гуна ёрӣ бояд расонад.

Ҳар кадоми онҳо метавонистанд илтимоси шахсие арз кунанд, вале ҳама ба як овоз ҷаҳат як чиз илтимос мекунанд: «Деҳаи мо маркази район, ҳатто, маркази колхоз (он вақт ҷамоатҳо набуданд) ҳам нест. Як макта-

би ҳафтсола дорем, ки бинои он хеле кӯхнаву фарсуда аст ва кӯдакони мо дар хучраҳои Афғонбой (савдогари калони маҳаллии он-давра, ки ҳавлии калон доштааст ва рӯйи ҳавлии вай бо хонаҷаҳои сангине, ки ба хучраҳои мадраса монандӣ доштанд, ихота шудааст ва дар ин хонаҷаҳо меҳмонони савдогар манзил мекарданд. Дар ҳамон давра ин ҳавлӣ мактаби ҳафтсола шудааст ва дар

Мактаби
устод Турсунзода

хучраҳо муаллимони мактаб зиндагӣ мекардаанд), меҳмонанд. Мо аз шумо, депутати худ, илтимос менамоем, ки барои сохтани мактаби даҳсола ёрӣ расонед!»

Шоир илтимосу хоҳиши ҳамдеҳагонашро ба ҳукумати ҷумҳурӣ арз менамояд. Ҳукумат пешниҳоди халқ ва вакилро ба назар гирифта, қарор медиҳад, ки тобистони ҳамаи сол дар Қаратоғ мактаб сохта шавад. Давлат барои сохтмони мактаб 340 000 сӯм харҷ намуда, онро месозад.

- Устод Мирзо Турсунзода ҳамчун шоири машҳур ва ходими намоёни давлатию ҷамъиятӣ обрӯю нуфузи калон дошт. Ӯ бо ҷаҳонбинии васеъ ва диди фароҳу беҳамтои хеш дар ҳалли бисёр масъалаҳои муҳими давр мусонидат намудааст.

Ҳамин тавр, шоири машҳури миллат, устод Мирзо Турсунзода дар тарбияи адибони ҷавон, наشري осори классикони тоҷик ва муаррифии миллати тоҷик дар арсаи ҷаҳон сахми бузург гузоштааст.

Фирдавс ОДИНАЕВ,
узви ИЖТ

ЗАБОНОМЌЗӢ

Муҳовараи мухтасари забонҳои
тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Ово-навишт
МУБОДИЛАИ АСЌОР - ОБМЕН ВОЛЮТ - CURRENCY EXCHANGE			
Ман мехоҳам ин расидро нақд кунам.	Я бы хотел обналчить этот чек	I would like to cash this cheque	[aɪ wʊd laɪk tu: kæʃ ðɪs ʃɛk]
Метавонед ба ин расид имзо гузored?	Не могли бы Вы, пожалуйста, поставить подпись на	Could you please sign this cheque?	[kʊd ju: pli:z sam ðɪs ʃɛk]
Бо кадом намуд асёр пулҳоятонро диҳам?	Какими купюрами Вам выдать деньги?	How do you want your money?	[haʊ du: ju: wʌnt jɔ: 'mʌni]
Мехостам суратҳисоби амонатӣ кушоям.	Я бы хотел открыть сберегательный счет.	I would like to open a savings account.	[aɪ wʊd laɪk tu: 'əʊpən ə 'seɪvɪnz ə 'kaʊnt]
Метавонед ин пулро иваз намоед?	Не могли бы Вы, разменять эту банкноту?	Could you change this note?	[kʊd ju: 'fɛɪndʒ ðɪs nəʊt]
Шумо мехоҳед маблағатонро бо пулҳои калон ё пулҳои хурд гиред?	Вы бы хотели получить деньги крупными или мелкими купюрами?	Would you prefer your money in large or small notes?	[wʊd ju: pri: 'fɜ: jɔ: 'mʌni ɪn lɑ: dʒ ə: smɔ:l nəʊts]
Нуктаи наздиктарини мубодилаи арз дар кучо ҷойгир аст?	Где находится ближайший обменный пункт?	Where is the closest exchange office?	[weəɪz ðə 'kleɪsɪst ɪks 'fɛɪndʒ 'ɒfɪs]
Оё асёри хориҷиро дар ин ҷо иваз кардан мумкин аст?	Можно ли здесь обменять иностранную валюту?	Do you exchange foreign currency here?	[du: ju: ɪks 'fɛɪndʒ 'fɔrɪn 'kʌrənsi hɪə]
Бале, мумкин.	Да	Yes, we do.	[jes, wi: du:]
Подоши хизмат чӣ қадар?	Каков размер комиссионных?	How much is the commission?	[haʊ mʌʃ 'ɪz ðə kə'mɪʃn?]
Шумо фунт стерлинг/ро/доллари ИМА - ро иваз мекунад?	Меняете ли вы здесь фунты стерлингов/американские доллары?	Do you change pound Sterling/US Dollar here?	[du: ju: 'fɛɪndʒ paʊnd 'stɜ:lɪŋ/ ju: 'es 'dɒlə hɪə]
Чӣ қадар маблағро хоҳиши иваз кардан доред?	Сколько Вы желали бы обменять?	How much would you like to exchange?	[haʊ mʌʃ wʊd ju: laɪk tu: ɪks 'fɛɪndʒ]
Як фунт стерлинг / доллари амрикой бо пули миллий чӣ қадар арзиш дорад?	Сколько стоит один фунт стерлингов/американский доллар?	How much is one-pound Sterling/US Dollar in local currency?	[haʊ mʌʃ 'ɪz wʌn-paʊnd 'stɜ:lɪŋ/ju: 'es 'dɒləɪn 'ləʊkəl 'kʌrənsi]
Мумкин аст, шиносномаатонро бинам.	Могу ли я посмотреть ваш паспорт, пожалуйста?	May I see your passport, please?	[meɪ aɪ si: jɔ: 'pɑ:spɔ:t, pli:z]
Оё Шумо боз ягон хучҷати дигари тасдиқкунандаи шахсият доред?	Есть- ли у Вас какие-либо другие удостоверяющие личность документы?	Do you have any other identification paper?	[du: ju: hæv 'eni 'ʌðər aɪ 'dentɪfɪ 'keɪʃn 'peɪpə]
Мумкин аст корти бонкӣ ва шиносномаатонро бинам.	Могу я посмотреть Вашу банковскую карту и паспорт, пожалуйста?	May I see your bank card and your passport please?	[meɪ aɪ si: jɔ: bæŋk kɑ:d ænd jɔ: 'pɑ:spɔ:t pli:z]
ОСОРХОҲА - МУЗЕЙ - MUSEUM			
Осорхона дар кучо ҷойгир аст?	Где находится музей?	Где находится музей?	[weəɪz ðə mju: 'zi:əm]
Оё осорхона имрӯз фаъолият мекунад?	Музей работает сегодня?	Is the museum open today?	[ɪz ðə mju: 'zi:əm 'əʊpən tə'deɪ]

(Давом дорад)

Дар пойтахт ҷараёни иҷрои «Барномаи рушди соҳаи тандурустии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025» натиҷагирӣ карда шуд.

ФУРҶИ СУБҲИ ДОНОӢ КИТОБ АСТ

Дар кишвари мо аллакай марҳалаи аввали соли ҳафтуми озмун ё сабқати китобхонӣ бо унвони «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» оғоз шудааст. Дар ин озмун муътабар аз хонандаи синфи якум то бознишастаҳо ширкат мекунад ва қабл аз суолу ҷавоб бо доварон (чи дар марҳалаи аввал ва чи дар давраи чаҳорум ё ниҳой) як номгӯӣ мукаммали китобҳои хондашонро ба доварон пешниҳод мекунад.

Дар ин рӯйхат осори зиёде аз адабиюни равияҳои гуногун (хоҳ вукуънигорӣ бошад ва хоҳ сирф таҳайюлӣ) пешниҳод мешавад ва ҳамин рӯйхат нишондиҳандаи асосии завқи китобхонии ҳар ширкаткунандаи ин сабқат аст: аз рӯйи ҳамин номгӯӣ китобҳои мутолиашуда фаҳмидан мумкин аст, ки завқи ин ё он одам то кучо инкишофидида ва ё дар сатҳи поин қарор дорад.

Завқ яке аз панҷ унсурҳои фитрати инсонист, ки дар дидан ва маърифат карда тавонистани арзиш ва зебоиҳои каломии хунари нақши муҳим мебозад. Дигар унсурҳои фитрати одаме ҳис, таҳайюл, заковат ва ҳофиза мебошанд. Дар ин панҷгона завқ аз он ҷиҳат авлавият дорад, ки дар ҳар падидае зебоӣ ва маъноро мебинад ва инсонро барои дарёфти ҳақиқатҳо ва ҳам арзишҳои эстетикӣ осори бадеӣ раҳнамоӣ мекунад.

Бояд таъкид кард, ки барои ташаққул ёфтани завқи зарурӣ таҷрибаи тӯлонии китобхонӣ зарур аст: ҳар қадар инсон бештар китоб хонад ва ба дигар шоҳаҳои хунаро, аз ҷумла, театр, синамо, манзаранигорӣ, мусиқӣ ва ғайра дилбастагӣ пайдо кунад, завқи ӯ бештар тақомул меёбад ва нисбат ба ҳар асари хунари андешаи худро гуфта метавонад. Барои идомаи суҳбат аввал бояд фаҳмид, ки ҳудуди завқ чист ва сарчашмаҳои пайдоишу равангӣ он дар тинати инсон ҷиҳа буда метавонанд.

Аз давроне, ки бори аввал Арасту эҷоди бадеиро ҳамчун қараёни маърифат баҳо дода, осори хунариро маҳсули муҳокот ё тақлиди зиндагӣ ва олами ашӣ табиат гуфт, беш аз ду ҳазор сол сипарӣ шуд. Муҳимтарин усулу принципҳои шинохти каломии бадеӣ, ки ин файласуф дунёи қадим дар «Поэтика»-аш манзур кард, аз қабилҳои мохияти зебоӣ, таъсири қалби асари хунари, тарзи тасвир, табиати ашӣ тасвири шеър ва фазилати он ва ғайра, то кунун арзиши бунёдӣ ҳешро аз даст надодаанд, ба ҷуз назарияи муҳокот, ки аз қарни XVIII ба ин сӯ ба танқиди шадиде аз ҷониби дигар файласуфону донишмандони эстетика, махсусан, Георг Гегел ва Иммануил Кант дучор омад.

Ин бори нахуст буд, ки Арасту аз равангаи фаҳму дарки эстетикӣ олами хунаро мафҳуми бунёдӣ он – зебоиро дар ҳудуди шакли ашӣ ва тартиби мавқеъгирии онро ба мушоҳида гирифт ва баръакси устодаш Афлотун, ки функцияи маърифатии хунаро инкор намуда, онро нусхаи вайроншудаи дунёи идеяҳо медонист, чунин мешуморид, ки маҳз асари хунари ба одамон барои шинохти дурусти зиндагӣ кумак мекунад. Аммо муҳокоти Арасту на тақлиди маҳз, балки маънои ҷамъбасти ва таҳайюли бадеиро дошт, ҷунонҳои ҳудуди мутафаккири гуфта: «Вазифаи шоир дар бораи амри воқеъ не, балки дар бораи он чи метавонист ба вуқӯ пайвандад, дар бораи имкон аз рӯйи эҳтимол ё зарурат ҳикоят кардан аст».

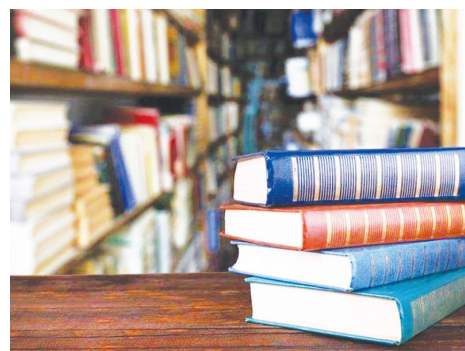
Аммо, тавре ки ишора шуд, ин назария дар даврони нав ба нақди ҷиддӣ дучор омад, ба он далел, ки вобастагӣ саҳти муаллифи асарро аз ашӣ

муҳокотшуда ба вуқӯд меовард ва аз дигар тараф, муаллиф ҳамчун субъекти бетараф мавқеъ гирифта, ҳислати ҷамъбасткунонӣ ва арзишдоварии маърифати бадеӣ сарфи назар мешуд.

Гегел чунин меҳисобид, ки хунаро, дин ва фалсафа як мундариҷа (ҳадафи ниҳони зисти инсонро) доранд, тафовут дар шакли ошкор намудан ва дарки ин мазмун аст ва нави аввали ин худшоркунӣ идеяи шакли эстетикӣ маърифат ё худ хунаро буда метавонад. Осори хунари баробари он ки ҳамчун василаи ҳаловату кайфият, орои зиндагии маънавий хидмат мекунад, инчунин, яке аз воситаҳои шинохти «қадр» ман-

Аз ин равияҳои маълуми маъруф дар асрҳои XX ва XXI сохторшиносӣ ва ё ба таъбири дигар – шаклшиносӣ (структурализм) самарайи нек дар таҳқиқи асрори каломии бадеӣ, чи дар адабу фарҳанги Ғарб ва чи дар Шарқ, бавижа, дар Эрон (ба фарзи мисол, асари таҳқиқи Қадмалии Сарромӣ «Аз ранги гул то ранҷи хор. Шаклшиносии дostonҳои «Шоҳнома», Тейрон, 1348) ба бор овардааст.

Аз нигоҳи ҳикмати хунаро ё эстетика қараёни эҷодӣ се унсурҳои муҳим дорад: якум, объектҳои инъикос, дуҷум, субъекте, ки объектро ба тасвир мегирад, яъне, эҷодкор ва сеюм, хонанда ва ё

Бори нахуст ба маънои эстетикӣ истилоҳи завқро (gusto) мутафаккири испаниягӣ Балтасар Грасиан дар рисолаи «Ҳотифе дар ҷайб» соли 1646 ҳамчун нави аз қобилиятҳои маърифатии инсонӣ, махсус барои дарки зебоӣ дар осори санъат истифода кардааст. Назарияи дигари маъруф Батё дар рисолаи «Хунароҳои нафиса, ки ба принсипи ягона тобеият доранд» (1746) онро принсипи ягона дар муҳокоти виҷаи бадеии табиат мешуморад. Завқ аз назари ин олим, «неруи фитрии инсон буда, ба интеллект (ақл) шабеҳ аст, агар интеллект ба кашфи ҳақиқат машғул бошад, пас завқ ба зебоии ҳамон ҳақиқатҳо ва ашӣ майл дорад».

Ҳамин гуна, завқ аввалан, барои таълифи шоҳкорҳои санъат кумак мекунад, баъдан барои дуруст маърифат кардани ҳар гуна осори хунари воситаи асосист. Аз назари мутафаккири бузурги Фаронсаи аҳди маорифпарварӣ Вольтер, ки дар мақолаи бузургаш дар «Энсиклопедия» (1757) наشر шудааст, завқ маҳак ё меъёри ҳассосияти инсон ба зебоӣ вуқӯи зиштӣ, ҳусну қубҳи олами хунаро мебошад. Завқ як нави сарахбори баррасиву муҳокимаи ҷиҳати арҷ гузоштан ва ё маҳкум намудани ин ё он асари хунарист. «Шумораи хеле қамӣ қасоне, ки ба нақди осори санъат саруқор доранд, дорои завқи ҳақиқӣ ва бисёр нозуку бегалатанд. Танҳо ба онҳо зими маърифати асари хунари эҳсосоте ёр мешавад, ки шахсони ноогоҳ аз он дарак намеёбанд».

Равоншинос ва файласуф Давид Юм дар боби завқи бадеӣ очерки маҳсус – «Оид ба меъёри завқ»-ро (1739-1740) таълиф карда, ба ин масъала аз мавқеи умумиэстетикӣ наздик шудааст. Аз нигоҳи ӯ, завқ қобилияти гузоштани тафовут миёни зебоӣ вуқӯи зиштӣ, ҳусну қубҳ дар табиат ва олами хунаро аст. Мураккабии фаҳми он, қабл аз ҳама, дар объекте ҳаст, ки завқ ба он нигаронида шудааст, зеро зебоӣ ҳосияти объективии ашӣ буда наметавонад. «Зебоӣ сифате нест, ки дар ҳудуди ашӣ бошад, балки дар ҳиради одамист, ки он ашёрро тасаввур мекунад. Ҳиради ҳар қас зебоиро ҳар гуна маърифат мекунад, аз ин ҷиҳат аст, ки дарёфти зебоии ҳақиқӣ ғайримумкин неметавонад».

Аз ҳамин зовия, яъне, аз раҳи қамолӣ завқ эҳсос ва самимият бо назари таҳқиқ нигаристан ба раванди адабиёти тоҷик ва маърифати эстетикӣ осори адабии эҷодкорони тоҷик, дарёфти зебоиҳои ин осор ба қамтаре аз мунаққидони тоҷик даст додааст. Сабаби аслии ин қор, асосан, ривҷи доштани нақди иҷтимоиву ахлоқист, ки даврони Шуравӣ аз маъмултарин навиҳои нақодӣ будааст ва ҳоло низ аз дигар наққодиҳо бартарӣ дорад. Намунаҳои аз нақди раваншиносӣ зуҳури қамтаре дошт, чун аз муҳаққиқ талаб мешуд, ки ба қавли Абдулҳусайн Зарринқуб, «қараёни ботинӣ ва ахволи дарунии шоир ё нависандаро идрок ва баён намоянд, қудрати таълиф ва истеъдод, таркиби завқ ва қарҳаи ўро бисанҷанд, неруи авотиғ ва таҳайюлоту ўро таъйин доранд, нави фикр ва завқи шоирро муайян намоянд».

Ҳамин тавр, қори завқ қобилияти эҳсос намудани зебоӣ ва қори ҳиради маърифати ҳақиқат будааст.

Ҳафиз РАҲМОН,
адабиётшинос, устои
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

ЗАВҚИ БАДЕӢ ВА МУТОЛИАИ КИТОБ

залат ва манфиатҳои асосии инсонӣ ва ҳақонӣ қарогирӣ рух» низ арзиш дорад.

Дар масъалаи ҳадафи таълифи асари бадеӣ Гегел ба назарияи муҳокоти Арасту нигоҳи интиқодӣ дорад: «Хунари эҷод вазифа дорад, ки ҳақиқатро дар шакли ҳиссию шавқӣ ва орои бадеӣ намудор кунад, вай мақсади ниҳонро дар ҳудуди худ, дар ҳудуди ҳамин тасвир ва ошкорсозии ҳақиқат таҷассум мекунад. Дигар ҳадафҳо, масалан, панду насихат, тасфияи қалб, сафои ботин, ба даст овардани маош, саёю талош барои шарафу ифтиҳор ва ғайра ҳеч муносибате ба асари бадеӣ надоранд ва мафҳуми эҷодиётро бозқушӣ намекунад».

Ҳамин тарик, диду дарёфт ва маърифати осори хунари онҷунон қароху печида аст, ки қамӣ дар қам назария ва ё таълимоте то ба охир саломат меонад, ба ин маъно, ки дар ҳар давру марҳала муносибате ба адабиёти бадеӣ, ба осори гарномояи хунари, ба асари аслии санъат тағйир меёбад ва дидаҳои равангаҳои маърифат мудом дар ҳоли таҳаввулоту доимӣ қарор мегиранд. Бо вуқӯди он ки равияҳои модернизму постмодернизми садсолаи қунунӣ азми он доранд, ки асари хунариро аз таъиноти иҷтимоияш барқандаву дар шакли ҳолис доварӣ қунанд, аммо, то қаме ки башарият эҳтиёҷи маънавий ба мафҳумҳое қун зебоӣ ва нақӯӣ, улвият ва ғайра доранд, адабиёт қори инсонҳо офарида мешавад ва ягона муҳотаби адабиёт низ инсон ва қомеаи инсонӣ боқӣ хоҳад монд.

Хусусан, дар қомеаҳои шарқӣ, ки ниёзи инсонҳо ба адабу хунаро дар ҳеч даврае нақоҳидааст, қояи «хунаро ба хотири хунаро» ё «санъат қори санъат», ки қанӯз дар қарни XIX дар эҷодиёти Эдгар Алан По, Гюстав Флобер, Шарл Бодлер, Оскар Уайлд ва дигарон нуфӯз пайдо карда буд, қорғар нақоҳад шуд. Назарияпардозони ин қоя, яъне, эстетизм, даъво мекарданд ва то қанӯз иддао доранд, ки «осори адабию бадеӣ танҳо ба хотири қудаш вуқӯд дорад ва ҳамин таъиноташ бас аст, ки таҷассумқари зебоист».

Методи феноменологӣ (падидоршиносӣ), ки дар қаминаи шаклпарастӣ ё формализми русӣ, структурализми (сохторшиносии) франсавӣ ва «нақди нав»-и англоамриқоӣ рӯйи қор омадааст, принципҳои асосии назарияи нақди навро мушаххас мекунад; дар асоси таҳқиқ танҳо матнҳои қудогонаи ин ё он асари бадеӣ интиҳоб шуда, онҳо ҳамқун объекти қудо ва новобаста аз нависандааш баррасӣ мешаванд. Ин матн ҳамқун як сохтори қурра ва қоройи қумра образу рамзҳо ва асотири маҳсуб мешавад. Яъне, тавассути ҳамин гуна шакли таҳқиқ маърифати воқеият дарёфт мешавад.

қурӯҳи хонандаҳое, ки қобилияти бақорбар бо муаллиф қабул қардани асари бадеиро доранд. Қомеёи ва ё ноқомии асари бадеӣ аз он маълум меқардад, ки асари бадеӣ хонандаи ҳешро пайдо қардааст ё не.

Ҷиҳати дигари муҳим дар ин раванд масъалаи завқи бадеист. Маҳз натиҷаи завқу салиқаи эҷодқор аст, ки дилқоҳ шоирну нависандаи дониста ва ё ноқудогоҳ дар шури ҳеш қурӯҳро аз қардум ба эътибор мегирад, қамонқоеро, ки ба хотири онон асар офарида мешавад ва ба маърифати қурусти онҳо бо қамии умед мениқарад. Дар адабиносии суннатии мо завқу таъро қоҳи пақлуи қам ҳамқун ифодаву тасдиқи диду маърифати эстетикӣ дарқ қардаанд.

Донишманди маъруф Қудой Шарифзода дар қитоби «Шоир ва шеър» бо тавачҷуҳ ба андешаи Низомии Арӯзӣ дар мавриди шахсияти шоир ин мафҳумро ба ин тарз шарқ додааст: «Таъи қиришту ҳӯ, сифати табиини одамист. Дар шоир таъи вазӯю ҳоли муайяни ҳиссию эмотсионалӣ мебошад. Гуфтан лозим аст, ки таъи ин ниғаҳ доштани эътидолу қаросат дар шоир, вақарна таъи бенизомро ҳиссу ҳаяқон метавонад ба сӯйи зиёдатии баёни маънӣ, тақрор ва ғайра биқарад».

Дар қойи дигари ин қитоб муҳаққиқ мениқарад: «Таъи қавҳари завқии шоир ва тарбияи он қақат бо арқони завқии ҳисӣ имқон дорад».

Ҳамин тавр, аз диди ин донишманд завқ асоси таъи шоирист. Дар мавриди шарқи ҳолати завқӣ аз диди Имом Муҳаммади Ғазолӣ (шарқи таъсири қамой сӯфийн ба қалбу руҳияи инсон) ба қоп ҳозирқунанда ва мутарҷими «Эҳё улум ад-дин» шарқшиносии маъруфи рус В. Наумқин мафҳуми завқро қунин маънидод қардааст: «Истиқодаи ин қалима (яъне, завқ – Ҳ.Р.) аз тарафи Ғазолӣ бо мавқудияти муҳите болотар аз ақли инсонӣ вобаста мебошад. Ғазолӣ бо истилоҳи завқ маърифати ирқонии интуитивиро, ки аз ақл болотар аст, ифода мекунад».

Ғап дар сари ин аст, ки Муҳаммади Ғазолӣ дар «Қимийи саодат»-и ҳеш шунидани қамӯро ба се мақом марқут донистааст: қаҳм, вачд ва қаракат. ӯ вачдро, ки маънои дарёфти қизе мебошад, ё аз қинси ақвол медонад ё аз муқошиқат. Аз назари ин мутафаккир, ақвол сифат ва ё нави аз ҳолати завқии инсон аст. Зиёда аз ин, муаллифи «Балоғат ва суҳанварӣ» устои равоншод Қудой Шарифзода дар боби «Адабиёт ё улуми адабӣ» менависад, ки «қори донистани адабиёт якқанд сифати қамида доштан лозим аст. Аввал, қувваи фитрию модарқодии ақли доштан зарур мебошад, ки аз панҷ қиз иборат аст: қақват, қаёл, қофиза, қис ва завқ».

►► МУЛОҲИЗА ВА ПЕШНИҲОД

Китобҳои дарсӣ, чопхонаҳои ватанӣ ва ҳавасмандии муаллифон

Дар даврони соҳибистиклолӣ раванди ислоҳот вусъати тоза пайдо кард ва таълифу чопи китобҳои дарсӣ бо дарназардошти хусусиятҳои миллий ва фарҳангӣ роҳандозӣ гардид. Соли 2002 дар назди Вазорати маориф шӯбаи таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ таъсис дода шуд, ки ҳадафи асосии он ба низом даровардани ҷараёни таълиф, тарҷума ва чопи китобҳои дарсӣ, тақсимути таъмини хонандагон бо китобҳои дарсиро ташкил меод. Соли 2005 шӯба ба раёсат ва дар соли 2007 ба Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методӣ табдил ёфт. Барои боз ҳам хубтар шудани кор аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Барномаи давлатии таҳия ва нашри китобҳои дарсӣ барои солҳои 2007-2010» ба тасвиб расид, ки он то андозае ба ҳалли мушкилоти таъминоти муассисаҳои таълимӣ бо китобҳои дарсӣ мусоидат кард. Хубии кор дар он буд, ки қарор шуд, минбаъд китобҳо дар чопхонаҳои ватанӣ ба чоп расанд.

Тадричан ислоҳот дар ҳамаи самтҳо идома ёфт. Муассалласт, ки бехтарин омил барои пешрафт заминаи қонуниест. Соли 2014 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардид, ки қадами устувор дар роҳи рушди бонизомии чопи китобҳои дарсӣ гашт. Баъдан ба қарори мушовараи Вазорати маориф ва илм (аз 28 ноябри соли 2015, №30/26) «Концепсияи таҳияи китобҳои дарсӣ ва дастурҳои таълимию методӣ барои муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон» тасдиқ шуд. Дар ин ҳуҷҷат сиёсати давлат дар самти фаъолияти муаллифон мушаххас гардид. Концепсияи мазкур муаллифиро дар таълифи китобҳои дарсӣ ва дастурҳои методӣ раҳнамоӣ менамояд.

Ёдовар шудан бамаврид аст, ки аз омилҳои муҳими пешрафт дар ин самт қалбу дарёфти муаллифони

китобҳои дарсӣ маҳсуб меёбад. Муаллифону мураттибон танҳо бо роҳи ҳавасмандгардонӣ ҷалб карда мешаванд.

Барои мукаммалу ҷолиб таҳия гардидани китобҳои дарсӣ устои соҳибмактабу соҳибназари педагогика ва методика, марҳум Сайдамир Аминов чунин таъкид мекард: «Китоби дарсӣ бояд ҷанбаҳои педагогӣ, психологӣ, дидактикӣ, тарбиявӣ, ахлоқӣ, гигиенӣ ва ғайраҳоро дар бар гирад ва ба ҳадафҳои таҳсилот мувофиқат карда, дар он махсусиятҳои синнусоли хонандагон ва қонуниятҳои таълим ба ҳисоб гирифта шаванд».

Барои ин зарур аст, ки мактаби муаллифону муҳаррирону муқарризонро тарроҳону ноширонро дошта бошем. Синну соли аксари муаллифону муҳаррирону муқарризон бошад, ба ҷое расидааст. Дар ин замина, дар сохтори Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон раёсати таҳия, ташхис ва тақризи адабиёти таълимӣ таъсис ёфтааст ва ҷалби ҷавонон ба таълифи китобҳои дарсӣ ба масъалаи ҳавасмандӣ иртибот мегирад. Устои дониш-

манд, шодравон Азим Байзоев борҳо гуфтаву навишта буд: «Тасаввур кунед, ки агар китоби дарсӣ бо теъдоди 100 000 нусха чоп шавад, танҳо бо роҳи ба андозаи даҳ дирам (!) афзун намудани арзиши аслии он 10 000 сомонӣ ба даст овардан мумкин аст. Пас, месазад, ки ҳангоми ба тендер пешниҳод кардани китоби дарсӣ ноширон дар баробари пардохти ҳаққи муаллифону муҳаррирон ва дизайнерон ҳаққи калами муқарризонро низ ба назар гиранд».

Маҳз ба ҳамаи хотир онҳое, ки воқеан, донишу малакаи хуби таҳрир кардану тақриз доданро доранд, бо маблағи кам қаноат намекунанд ва онҳое, ки дар чопхонаҳо ба ном муҳарриранд, бе он ки китобро хонанду таҳрир намоёнд, бо ҳамон маблағи қалми муҳаррирӣ ё муқарризӣ ғайриҷалб мекунанд.

Омили асосие, ки барои дарёфт ва ҷалби муаллифон мусоидат карда метавонад, пардохти ҳаққи қалам аст. Меёриҳои ҳаққи калами муаллифон дар асоси қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи андозаҳои ҳадди ақали ҳаққи калами муаллиф барои нашри асарҳои илм, адабиёт, санъат ва иҷрои

фармоишҳо барои офаридаҳои асарҳои драматӣ, мусиқӣ, мусиқӣ-драматӣ ва адабӣ барои иҷрои оммавӣ ё барои ҳукуки иҷрои нахустини оммавии асарҳои интишорнаёфта» (аз 1 августи соли 2006, тахти №351) муайян карда шудааст. Аз он замон ҳудуди 20 сол сабади истеъмоли тағйир ёфт, номувофиқат ба меҳнату ҳаққи калами муаллифон бештар гашт, аммо ҳаққи калами муаллифон ва тиме, ки китобро ба чоп омода мекунанд, боло нарафт. Дуруст аст, ки вақте меёри маблағҳои ҳаққи калами муаллифон назар мекунем, боз ҳам наме-тавон аз ин меёр қонеъ гашт.

Фаридун Раҳмонзода – муовини директори Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методӣ зимни суҳбат ибраз дошт, ки вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Раҳим Саидзода ҳанӯз дар мулоқоти аввалинаш (28-уми майи соли 2022) бо муаллифони китобҳои дарсӣ бо вазъи ада-

биёти таълимӣ ва мушкилоти мавҷуда ошно шуда, ба Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методӣ дастур дод, ки барои ҳавасмандгардонии муаллифон тадбирандешӣ намоёнд.

– Марказ «Нархномаи ҳаққи қалам ва хизмати нашрӣ»-ро таҳия кард, ки он бо қарори ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таърихи 28.10.2022, №15/16 тасдиқ гардид, – гуфт ӯ. – Дар асоси ин ҳуҷҷат андозаи ҳаққи калами муаллифон барои таҳияи адабиёти таълимӣ бамаврид боло бардошта шуда, вобаста ба ҷузъи чопӣ ва теъдоди саҳифаҳо барои ҳар як ҷузъи чопӣ аз ҷониби ширкатҳои ноширии ғолиби озмун пардохт карда мешавад.

Ба таъкиди Ф. Раҳмонзода, тибқи тартиби мазкур, акнун андозаи ҳаққи калами муаллиф мувофиқи теъдоди нашри адабиёти таълимӣ пардохт карда мешавад, ки аз 800 то 2200 сомонию ташкил медиҳад. Яъне, Вазорати маориф ва илм бо ин роҳ талош кард, дар ҳалли мушкилоти мавҷуда мусоидат намоёнд.

Дар баробари ин, агар қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи андозаҳои ҳадди ақали ҳаққи калами муаллиф барои нашри асарҳои илм, адабиёт, санъат ва иҷрои фармоишҳо барои офаридаҳои асарҳои драматӣ, мусиқӣ, мусиқӣ-драматӣ ва адабӣ барои иҷрои оммавӣ ё барои ҳукуки иҷрои нахустини оммавии асарҳои интишорнаёфта», дар робита ба андозаи ҳадди ақали калами муаллифони адабиёти таълимӣ (муҳаррирону муқарризон, тарроҳону ноширон) аз ҷониби Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии бознигарӣ шавад, ба манфиат хоҳад буд. Дар он сурат, бовар қардан мумкин аст, ки мактаби муаллифони китобҳои дарсӣ дар кишвари мо соҳиби таҷрибаи пешқадам мегардад.

Саиди ФАЗЛ,
«Омӯзгор»

►► СОЗАНДАГӢ

ВМКБ: 22 мактаб бунёд мегардад

Таҳкими заминаҳои моддию техникаи муассисаҳои таълимию томактабӣ аз масоили муҳими соҳаи маориф ба ҳисоб рафта, сатҳу сифати таълиму тарбия ва донишзҳудқунии хонандагон аз он вобастагии зиҷ дорад. Маълум аст, маблағе, ки барои соҳаи маориф ҷудо мегардад, барои сохтмони муассисаҳо, харидани мизу курсӣ, технологияи компютерӣ, таъмиру азнавсозӣ, бунёди синфхонаҳои иловагӣ, ашёи таълим ва ғайра масраф мегардад.

Айни ҳол дар ҳудуди Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон 22 мактаб, 3 кӯдакитон, 4 маркази инкишофи кӯдак, 2 толори варзишӣ ва 2 майдончаи варзишӣ ба маблағи умумии 168 миллиону 878 ҳазор сомонӣ бунёд ва таъмиру таҷдид гардида истодаанд.

Бо вуҷуди ин, дар каламравии вилоят муассисаҳои ҳастанд, ки ба азнавсозӣ ё таъмири асосӣ ниёз доранд, қисмате аз ин муассисаҳо садамавианд, бархе солҳои 50 – 70-уми асри гузашта сохта шудаанд ва ба талаботи замон ҷавобгӯ нестанд. Ҳоло 70 муассисаи таълимӣ дар вилоят дар вазъи садамавӣ қарор

дошта, 35 муассиса ба таъмир эҳтиҷ дорад.

Сохтмони 37 муассисаи таълимӣ дар давоми ду сол ба нақша гирифта шудааст.

Бо ин мақсад, асосноккунии асноди техникаи 17 мактаб, аз ҷумла, МТМУ №4-и ноҳияи Рӯшон, №40-и ноҳияи Шугнон, №29-и ноҳияи Роштқалъа бо дастгирии Бонки Умумиҷаҳонӣ, №40-и ноҳияи Рӯшон, 11 бинои муассисаи таълимии ноҳияи Ишқошим ба рӯйхати марҳалаи якуми садамавӣ ворид карда шудаанд.

Яке аз самтҳои тақвияти заминаи моддию таълимӣ таъминот бо ашёи таҷхизоти хониш маҳсуб меёбад. Соли гузашта бо дастгирии Вазорати маориф ва илм 133 адад кабинетҳои фанӣ дар вилоят бо таҷхизоти зарурӣ таъмин гардидаанд. Аз рӯйи маълумоти раёсати маориф, иҷрои «Барномаи таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ бо кабинетҳои фанӣ ва озмоишгоҳҳои мучахҳази таълимӣ барои солҳои 2021-2025» 39 ғоииз таъмин гаштааст.

Ҷангибеки УЛФАТШОХ,
«Омӯзгор»

►► КОНФЕРЕНСИЯИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

Дар Кохи фарҳанги ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакии шаҳри Хучанд бо ибтикори Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон, Донишқадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон ва Донишқадаи политехникии Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи академик М. С. Осимӣ конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Рақамикунонии сохтмон ва иқтисодиёти сабз: роҳ ба сӯйи рушди устувор» баргузор гардид.

Рақамикунонӣ – масъалаи муҳим

Дар оғоз намоёндаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Сугд Сухроб Рустамзода оид ба муҳимияти мавзӯи конференсия, рушди иқтисоди миллӣ, рақамикунонии сохтмон ва иқтисодиёти сабз андешаҳои ҷолиб баён намуд.

Дар конференсия маърузаҳои ҷолиб шунда, мавриди муҳокима қарор гирифтанд. Дар мавзӯҳои «Рақамикунонӣ ва рушди Ҳукумати электронӣ дар Тоҷикистон» - муовини директори Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Исфандиёр Ёздонзода, «Трансформатсияи иқтисодиёти Ўзбекистони нав тавассути баландбардории сифати таҳсилот» – академики Акаде-

мияи илмҳои Ҷумҳурии Ўзбекистон Саидахор Гулямов, «Развитие IT-решений в области строительства» – номзоди илмҳои техникаи, устои Донишгоҳи давлатии нефт ва техникаи Уфа (Федератсияи Россия) Азамат Аллабердин баромад намуданд.

Конференсияи байналмилалӣ дар бахшҳои алоҳида идома ёфта, дар онҳо маърузаҳои олимони машҳури кишварҳои Россия, Ўзбекистон ва Тоҷикистон мавриди муҳокима қарор гирифтанд. Маърузаҳои пурмухтавои олимони оид ба мавзӯи «Рақамикунонии сохтмон ва иқтисодиёти сабз: роҳ ба сӯйи рушди устувор» дар шакли китоби алоҳида нашр хоҳад шуд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

Дар Маркази омӯзиши пирияхҳо дар мавзӯи «Илми пирияхшиносӣ дар давраи соҳибистиклолии Тоҷикистон» конференсия доир гардид.

▶▶ ФАРҲАНГ

Дар ҳама давру замон халқи тоҷик ба оянда бо назари нек менигарист ва ҳар як лаҳзаи зиндагиро бо шеър тараона, рубоиву дубайтӣ ифода мекард, ки баёнгари ҳаёти ошоштаю обод мебошад.

Чунин фарҳангсолорию санъатдӯстиро дар тамоми давраҳои инкишофи таъриху тамаддуни мардуми тоҷик эҳсос кардан мумкин аст. Маҳз ҳамин омилҳо боиси ба вучуд омадани ақидаи зерини олими таърихнигор ва санъатшиноси номвари шинохтаи тоҷик Аслиддин Низомӣ гардидааст, ки дар яке аз асарҳои ба тозагӣ таълифнамудаи хеш – «Таърихи мусикии тоҷик» ибраз намудааст: «Дар ниҳоди халқи фарҳангофари тоҷик ҳар як падидаи нозуки табиат, ҳар як лаҳзаи рӯйдодҳои таърих, ҳар як иқдоми фарзанди инсон ҳатман дар ҳурдтарин шаклҳои бадеӣ - байту рубой, таронаву суруди одӣ фавран таҷассуми бадеӣ пайдо мекарданд».

Шуруъ аз давраҳои қадим намоидагони халқи тоҷик бо чунин умеди нек осори гаронбаҳои адабию фарҳангие офарид, ки бо мақсади беҳбудӣ бахшидан ба ҳаёти одаму олам эҷод гардида, маҳзани адабию фарҳангии аҳли башарро рушду инкишоф бахшидааст.

Аз ин рӯ, мо бояд дар баробари омӯзиши дигар ҷанҳонҳои таълими фанни Суруд ва мусикиро низ дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монем. Асарҳои мусикиро мавриди омӯзиш бояд қарор дод, ки дар шогирдон хувияти миллӣ, худшиносии, ҳисси ифтихор аз миллат, Ватан, муқаддасоти миллӣ, муносибати ғамхорона нисбат ба ин сарзамин ва эҳсоси ватанпарастии инсон-

Таваҷҷуҳ ба суруд ва мусиқӣ зарур аст

дӯстиро бедор карда тавонанд. Дарси суруд ва мусиқӣ бояд аз тарафи омӯзгороне омӯзонида шаванд, ки сатҳи баланди касбияти омӯзгорӣ доранду соҳибтаҳассусанд. Танҳо дар ин ҳолат мо метавонем вобаста ба талаботи барномаҳои таълими ба муваффақиятҳои назаррас ноил гардем. Зеро хонандагон ташнаи омӯзиши суруд тараонаҳои марғубу дилнишинанд. Онҳо омӯзгореро, ки ба дарсҳо бо омодагии хуб меояд, асари омӯхташавандаро бо сози мусиқӣ хуб менавозад, гӯш мекунанд, ба ӯ бовар доранду дӯшташ медоранд.

Қўдакону наврасон суруд тараонаҳои марғубро дар ҳама ҷо зери лаб

зам-зама мекунанд. Худи ҳамин омил бозгӯии муваффақияти ҷаҳолияти ҳамагӯи омӯзгор буда метавонад. Аз ин кор худи омӯзгор руҳу тавони нав гирифта, нақшаҳои кориашро сари вақт омода месозад ва ба дарсҳо бо омодагии беҳтар меояд. Зеро эҳсос мекунад, ки дарси ӯ ба шогирдонаш маъқул аст, қўдакону наврасон ӯро бодикқат гӯш карда, эҳтиромашро низ ба ҷо меоранд.

Ин эҳсосе мебошад, ки масъулиятшиносии омӯзгорро дар назди шогирдон ва дар маҷмӯъ, дар назди аҳли ҷомеа бештар мегардонад, зеро омӯзгор эҳсос мекунад, ки барои ҷомеа каси зарурист.

Қўдакону наврасон низ ба чунин омӯзгор эҳтиёҷ доранд, ба ӯ зуд унс мегиранд, ба ӯ бо ҷашми эҳтиром менигаранд, ба ҳар як амалаш пайравӣ намуда, вазифаҳои додаашро сари вақт иҷро мекунанд.

Зарур нест, ки муаллими мусиқӣ овози баланду зебо дошта бошад, муҳим он аст, ки вай асарҳои тибқи мавзӯи дарсӣ пешниҳодшударо хуб ҳамагӯнафа таълим дода тавонад, худ аз иҷрои навохтани соҳиби мусиқӣ барояд, бо овози фораи сурудхоро иҷро намояд.

Ҳамчунин, шартҳои дигари муҳими ҷаҳолияти омӯзгори мусиқӣ соҳиби мусикиро хуб навохтани вай, дар лаҳзаҳои зарурӣ дуруст истифода бурдани воситаҳои аёни, аз ҷумла, технологияҳои навин мебошад.

Дарси суруд ва мусиқӣ танҳо аз навохтани соҳибу сарондани асарҳо иборат набуда, имконоти васеи тарбияи зебоипарастиву бадеӣ, ахлоқиву маънавия, инсондӯстӣ, маърифатӣ, омӯхтани илму ҳунар, санъату фарҳангро доро мебошад.

Аз ин лиҳоз, роҳбарони муассисаҳои таълимиро лозим меояд, ки аз ҳамин нуқтаи назар ба раванди таълими суруд ва мусиқӣ баҳогузорӣ намуда, барои омӯзгори фанни мазкур шароити хуби ҷаҳолият фароҳам оранд. Хусусан, таъмини ҳуҷраи корӣ барои таълими фанни суруд ва мусиқӣ хеле зарур буда, меояд, ки он бо соҳиби мусиқӣ, воситаҳои аёни, технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ таъмин бошад.

Саидмахмуд САИДҲОМИДОВ,
омӯзгори калони кафедраи тарбия ва таҳсилоти мусиқӣ ДДҲСТ ба номи Мирзо Турсунзода

▶▶ ШЕВАИ ТАДРИС

1. Ба Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон кай унвони олии «Қаҳрамони Тоҷикистон» дода шуд?

А) 21.04.1996 В) 11.12.1999
С) 23.10.2001 Д) 01.06.2013

2. Суруди миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон кай қабул шуд?

А) 21.03.1999 В) 07.09.1999
С) 07.09.1994 Д) 01.05.2015

3. Автомати Калашников аз чанд қисм иборат аст?

А) 11 В) 12
С) 10 Д) 13

4. Оинномаи сафорои Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон кай дар амал ҷорӣ карда шуд?

А) 01.09.2001 В) 01.09.2003
С) 23.10.2001 Д) 01.06.2000

5. Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон кай қабул шуд?

А) 21.04.1994 В) 24.11.1992
С) 23.10.2001 Д) 01.08.2004

6. Нишони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон кай қабул шуд?

А) 28.12.1993 В) 23.11.1992
С) 23.10.2011 Д) 01.08.2009

7. Рентген чист?

А) Ҳаҷми алфанурҳо
В) Равшаниҳои тарқиши ядрӣ,

С) Радиатсияи гузаранда
Д) Ҳаҷми гамманурҳо

8. Масофаи банишонгирии тапончаи Макаров ба чанд метр баробар аст?

А) 350 м В) 90 м
С) 150 м Д) 50 м

9. Масофаи банишонгирии АК-47 ба чанд метр баробар аст?

А) 800 м В) 900 м
С) 1000 м Д) 500 м

Супоришҳои тестӣ дар дарсҳои омодагии ибтидоии ҳарбӣ

Истифодаи санҷишҳои тестӣ дар дарсҳои омодагии ибтидоии ҳарбӣ дар шароити нави муносибатҳои таълими бисёр муҳим мебошад ва шавқмандии хонандагонро нисбат ба фанҳои омодагии бештар мегардонад. Супоришҳои тестино мо метавонем, дар ҳар як қисмати дарси омодагии ибтидоии ҳарбӣ, инчунин, дар ҷорякҳо, нимсолаҳо ва барои муайян кардани сатҳи сифати дониши хонандагон истифода намоем.

Омӯзгорон бо истифодаи намунаи тестҳо ва санҷишҳо дар раванди дарсҳои омодагии ибтидоии ҳарбӣ, аз як тараф шавқу ҳаваси хонандагонро бештар кунанд, аз ҷониби дигар, ба тақмили ҳисси ватанпарварии онҳо мусоидат менамоянд.

Дар навиштаи мазкур намунаи саволҳои тестино пешниҳод мекунем, ки омӯзгорон ҳангоми таълими фанни омодагии ибтидоии ҳарбӣ дар синфҳои 10 ва 11 метавонанд корбаст намоянд.

10. Санъати таъсисҳои Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон кай аст?

А) 25.02.1994 В) 23.02.1993
С) 23.02.1994 Д) 22.10.1997

11. Дар моддаи чандуми Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон сухан дар бораи ҳимояи Ватан меравад?

А) Моддаи 41 В) Моддаи 47
С) Моддаи 42 Д) Моддаи 43

12. Аслиҳаи зарбзани оммавӣ ба чанд навъ ҷудо мешавад?

А) 2 навъ
В) 3 навъ
С) 4 навъ
Д) 5 навъ

13. Вазни ҷангии автомати Калашников-74 ба тир чанд грамм аст?

А) 3600 гр
В) 2520 гр
С) 3300 гр
Д) 2200 гр

14. Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи чанд оиннома амал мекунанд?

А) 7 оиннома В) 5 оиннома
С) 3 оиннома Д) 4 оиннома

15. Минаи зиддитанкӣ нахустин маротиба аз тарафи

кадом муҳандисӣ Шуравӣ ихтироъ шуда буд.

А) Д. М. Карбишев
В) А. М. Парошин
С) М. Калашников
Д) Шпагин

16. Ҳамла чист?

А) Муҳориба ва ҷанги рӯ ба рӯ мебошад.

В) Оғози мубориза дар рафти ҷанг мебошад.

С) Лаҳзаи ҳалқунандаи муҳориба мебошад.

Д) Муҳорибаи навбатии ҷанг мебошад.

17. Мошини ҷангии Пиёда-низом-2 чанд тоннаро дар бар мегирад?

А) 10 тонна
В) 12 тонна
С) 14 тонна
Д) 13 тонна

18. Тактика чист?

А) Амал ба муҳориба
В) Тайёри ба ҷанг
С) Санъати сафорои лашкар

Д) Усулҳои мубориза дар ҷанг.

19. Қўшунҳои зудамал кай таъсис ёфтааст?

А) 23 сентябри соли 1993

В) 20 апрели соли 1993

С) 23 сентябри соли 2003

Д) 22 декабри соли 2004

20. Дар тирдони автомати Калашников чандто тир меғунҷад?

А) 30
В) 31
С) 36
Д) 40

21. Вазни тапончаи 9мм Макаров ба тир чанд грамм аст?

А) 120 гр
В) 730 гр
С) 810 гр
Д) 780 гр

22. Вазни тапончаи 9мм Макаров бо тирдони пур аз тир чанд грамм баробар аст?

А) 120 гр
В) 730 гр
С) 810 гр
Д) 790 гр

23. «Созишномаи умумии истиқлоли сулҳ ва ризоияти миллӣ» кадом сол ба иҷро расидааст?

А) 20.05.1997 В) 27.06.1997
С) 29.07.1997 Д) 27.07.1997

24. Дарозии АК-7.62 мм ба қордаи ба чанд миллиметр

баробар аст?

А) 870 мм В) 1020 мм
С) 890 мм Д) 1000 мм

25. Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз чанд боб ва аз чанд модда иборат аст?

А) 8 боб ва 69 модда
В) 10 боб ва 50 модда
С) 10 боб ва 100 модда
Д) 9 боб 100 модда

26. Қўри мили автомати АК-74 ба чанд миллиметр баробар аст?

А) 4,55 мм В) 5,45 мм
С) 7,62 мм Д) 74 мм

27. Қўшунҳои сарҳадии Қумити давлатии амнияти миллӣ кай таъсис ёфт?

А) 16.11.1992 В) 28.05.1994
С) 17.02.1999 Д) 07.12.2005

28. Автомати Калашников чист?

Ҷавоб: _____

29. Тапончаи Макаров чист?

Ҷавоб: _____

30. Саф чист?

Ҷавоб: _____

31. Туфанги мергани Драгунов чист?

Ҷавоб: _____

Ҷамшед НЕЪМАТОВ,
омӯзгори ибтидоии ҳарбии муассисаи таҳсилоти лиғнаи умумии №39-и ноҳияи Варзоб

Ҳаёти расмӣ Бонки ҷаҳонӣ бо ҷараёни қорҳои сохтмонӣ дар Неругоҳи барқи обии «Роғун» шинос шуд.

ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО ДОИР БА ОЛИМПИАДА

Машғулияти понздаҳум (синфҳои 5-7)

238. Таксимшаванда ва таксимкунандаро 3 маротиба зиёд карданд. Ҳосили таксим ва бакиа чӣ қадар тағйир меёбад?

239. Ду заминков дар ду соат 2 ҷўйбор канданд. Чанд нафар заминков дар 5 соат 5 ҷўйбор мекананд?

240. Пас аз ҳар як ҷомашўйӣ пораи собун 20% кам мешавад. Пас аз чанд маротиба ҷомашўйӣ кардан, пораи собун на кам аз сеяк хурд мешавад?

241. Дар адади дурақама ҷои рақамҳоро иваз намуда, адади ҳосилшударо бо адади ибтидоӣ ҷамъ карданд. Квадрати адади натуралӣ ҳосил шуд. Ин адад ёфта шавад.

242. Қонунияти барпокунии пайдарпайии 111, 213, 141, 516, 171, 819, 202, 122, ...-ро ёбед.

243. Агар то охири шабонарӯз $\frac{3}{5}$ ҳиссаи вақти гузаштаи шабонарӯз боқӣ монда бошад, холо соат чанд аст?

244. Барои дар бозии “Набарди баҳрӣ” киштии чоркатакаро нобуд кардан, чанд маротиба тир парондан лозим аст?

245. Вақте аз ҷўпон пурсиданд, ки дар галлаи ӯ чанд гўсфанд ҳаст, ӯ ҷавоб дод, ки 60 гўсфанд об хўрда истода, 0,6 ҳиссаи ҳамаи гўсфандон мечаранд. Саршумори гўсфандонро ёбед.

246. Суммаи рақамҳои адади дурақама ба 12 баробар аст. Агар рақами даҳиро ба 2, рақами воҳидҳоро ба 3 зарб зада, ҳар ду ҳосили зарб ҷамъ карда шавад, 29 ҳосил мешавад. Ин ададро ёбед.

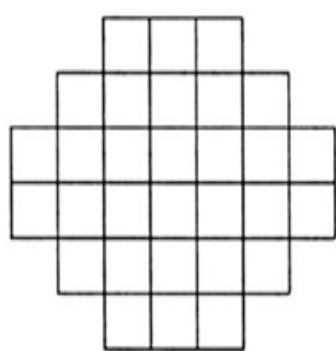
247. Ду сокини ягон ҷазира дар пеши мо истодаанд, ки яке аз онҳо дурўғгўй, дигаре ҳақгўй мебошад. Онҳо тасдиқ мекунанд: А “ман дурўғгўй”, В “ман дурўғгўй не” кадоме аз инҳо А ё В дурўғгўй ё ростгўй аст?

248. Рақами 7-ро чор маротиба, аломати амалҳо ва кавсҳоро истифода намуда, ҳамаи ададҳоро аз 0 то 10 пешниҳод кунед.

249. Фигураи зеринро ба 6 қисми баробар таксим кунед. (Нигаред ба нақша).

250. Адади калонтарини панҷ-рақамаро нависед, ки он ба 9 қаратӣ ва рақами якуми он 3 бошад.

251. Дар як пал-

лаи тарозу пораи собун, дар паллаи дуум $\frac{3}{4}$

ҳиссаи ҳамон пора ва боз $\frac{3}{4}$ кг меистад. Вазни тамоми пораи собунро ёбед.

252. Чӣ тезтар аст; тамоми роҳро бо велосипед ё $\frac{2}{3}$ ҳиссаи роҳро бо мототсикл, ки суръати он аз суръати велосипед 2 маротиба тезтар аст ё $\frac{1}{3}$ ҳиссаи роҳро пиёда тай кардан, ки он 2 маротиба сусттар аст.

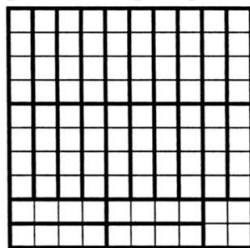
253. Ҳамворӣ бо ду ранг ранг карда шудааст. Исбот кунед, ки дар масофаи 1 м ду нуктаи якранга меҳобанд.

Ҳалли масъалаҳо ва нишондоди онҳо

238. Ҳосили таксим тағйир наёфта, бакиа се маротиба зиёд шуд. Бигзор a, b, c ва d -таксимшаванда, таксимкунанда, ҳосили таксим ва бакиа бошад. Он гоҳ $a = bc + d$ ва аз ин ҷо $3a = (3b)c + 3d$ мешавад. 239. 2 нафар заминков. 2 нафар заминков дар як соат 1 м ҷўйбор кофтанд, пас дар 5 соат онҳо 5 м замин мекобанд. 240. Пас аз дуум. Бигзор $x \text{ см}^3$ -ҳаҷми пораи собун бошад, он гоҳ пас аз ҷомашўйии якум ҳаҷми пораи собун $0,8x$ пас аз ҷомашўйии дуум - $0,64x \text{ см}^3$ мешавад. 241. 121. Ҳал. Қайд мекунем, ки $\overline{ab} + \overline{ba} = 11(a + b)$ ва $a + b$ ба 11 қаратӣ мебошад. 242. Дар пайдарпайии 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, ... ҷойи вергулҳоро иваз карданд. 243. 15. Агар то охири шабонарӯз $\frac{3}{5}$

ҳиссаи вақти гузашта боқӣ монда бошад, он гоҳ аз ибтидои шабонарӯз $\frac{5}{5}$ вақт гузаштааст. Пас

шабонарӯз $\frac{8}{5}$ вақти аз ибтидо гузаштаре ташкил медиҳад. 244. Агар мо 24 маротиба тир паронем (чӣ хеле ки дар расм нишон дода шудааст), шояд киш-тиро, дар кучое, ки он ҷойгир набошад маҳв ку-нем. Инчунин, фаҳмост, ки дар тахта 24 киштиро ҳамин хел ҷойгир намудан мумкин аст, ки онҳо бо ҳам бурида нашаванд (Ба расм нигаред), бинобар ин, бо шумораи ками тирпаронӣ ба мақсад ноил гаштан ғайриимкон аст. 245. 150 сар гўсфанд. Ҳал. Агар 0,6 ҳиссаи гўсфандон чарида истода бошанд, 0,4 ҳиссаи

саршумори умумӣ ба 60 баробар мебошад. 246. 75. Агар рақамҳои воҳидҳо ва даҳҳо ба 2 зарб карда шаванд, 24 ҳосил мешуд. Аммо 29 ҳосил шудааст, чунки рақами воҳидҳоро на ба 2, балки ба 3 зарб заданд, яъне, як рақам бештар гирифтанд. Бо ибораи дигар, воҳидҳо 5-тоянд.

247. А сокини таҳҷойӣ аст, кӣ будани В номаълум мебошад. А ритсар шуда наметавонад, чунки дар ин ҳолат вай дар бораи худ “ман дурўғгўй” гуфта наметавонад (ҳамаи ритсарҳо фақат рост мегўянд). Вай дурўғгўй ҳам буда наметавонад, чунки дурўғгўй рост гуфта наметавонад. 248. Мисолҳои:

$77-77=0$; $7-7+7:7=1$; $7:7=2$;
 $(7+7+7):7=3$; $77:7-7+4:7-(7+7):7+5$;
 $(7-7) \cdot 7+7=7$; $(7 \cdot 7-7):7=6$; $(7 \cdot 7+7):7=8$;
 $7+(7+7):7=9$; $(77-7):7=10$

249. (Ба расм нигаред). 250. 39873.

Ҳал. Адади панҷ-рақамии калонтарини рақами якумаш 3 ва рақамҳои боқимондааш гуногун - ин адади 39876 мебошад. Ин

адад ба 9 қаратӣ нест, аммо ба 3 қаратӣ мебошад, чунки суммаи рақамҳояш ба 33 баробар аст. Аз 9 ададҳои пайдарпай яктояш ҳатман ба 9 таксим мешавад. Агар аз адади 39876 6-ро тарҳ кунем, адади матлуби 39870 ҳосил мегардад. 251. 3 кг. Ҳал. $\frac{1}{4}$ ҳиссаи пораи собун

$\frac{3}{4}$ кг вазн дорад. 252. Дар як вақт. Вақте ки $\frac{2}{3}$

ҳиссаи роҳро бо мототсикл тай мекунед, бо велосипед ду маротиба камтар, яъне, $\frac{1}{3}$ ҳиссаи

роҳро тай мекунед. Бинобар ин, ба велосипедрон ду маротиба бештар роҳ паймудан лозим аст, аммо суръати он ду маротиба камтар аст. 253. Дар ҳамворӣ се нуктаро бо масофаи 1 метр аз ҳамдигар дуртар ба мананди қуллаҳои секунҷа ишора мекунем. Агар ду нукта (қуллаҳои секунҷа) рангҳои гуногун дошта бошанд, он гоҳ нуктаи сеюм ҳатман бо яке аз нуктаҳо якранг хоҳад буд. Дар ин ҳолат, ҳамеша ду нуктаи якранг дар масофаи 1 метр аз ҳамдигар воқеъ мешаванд.

Мамадҷон МАҲКАМОВ,
профессори кафедраи методикаи таълими
математикаи ДДОТ ба номи Садриддин Айнии

Таълиму тарбия яке аз ҷанбаҳои муҳимми ҳаёти иҷтимоӣ ва фарҳангии ҳар як ҷомеа ба ҳисоб меравад, ки дар ташаккули шахсият, ҷаҳонбинӣ ва арзишҳои ахлоқии насли наврас нақши калидӣ мебошад. Дар шароити имрӯза, ки рушди технологияи иттилоотӣ ва таъсири ҷаҳонишавӣ ба ҷомеаи мо ворид гардидааст, масъалаи тарбия ва таълими дурусти наврасон аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Тарбия на танҳо омӯзонидани дониш, балки шаклгирии ахлоқ, рафтор ва фарҳанги зиндагӣ аст, ки ҷавҳари асосии рушди инсонро ташкил медиҳад. Рушди босуръати технологияи рақамӣ ва дастрасии он ба интернет, албатта, имконияти зиёдери барои рушди

Дар тарбия ҳама масъулем

зеҳнӣ фароҳам меорад вале истифодаи нодурусти он метавонад таъсири манфӣ ба тарбияи наврасон расонад.

Ҷаҳонишавӣ арзишҳои навро ба миён меорад, ки баъзе аз онҳо бо анъана ва фарҳанги милли мутобикат намекунанд. Наврасон дар ҷунин муҳит аксар вақт таҳти таъсири ғояҳои бегона қарор гирифта, аз мероси фарҳангии худ дур мешаванд. Зарур аст, ки дар ин марҳала ҷиҳати тарбияи ҳисси ватандӯстӣ, эҳтироми анъанаҳо ва арзишҳои милли таваҷҷуҳи бештар зоҳир гардад.

Наврасон насли ояндаи

миллат ҳастанд ва рушди устувори Тоҷикистон аз таълиму тарбияи дуруст вобастагии амиқ дорад. Дар кишвар барои ташаккули шахсият, малакаҳои зеҳнӣ ва ахлоқии насли наврасу ҷавон имконоти мусоид фароҳам оварда шуда, барномаҳои тарбиявӣ ҷиҳати баланд бардоштани маърифати хонандагон қабул шудааст.

Оила аввалин муҳити иҷтимоист, ки кӯдак дар он ба дунё омада, тарбия мегирад. Пояҳои асосии шахсияти инсон маҳз дар муҳити оила гузошта мешаванд.

Мақтаб пас аз оила муҳимтарин муассисаест, ки

дар ташаккули шахсият ва маърифати наврасон нақши калидӣ мебошад ва бо омӯзишу таълими донишҳои асосӣ зеҳни онҳоро инкишоф медиҳад ва барои зиндагии мустақилона омода месозад.

Муҳити иҷтимоӣ муҳитест, ки берун аз доираи оила ва мактаб қарор дорад. Таъсири он вобаста ба муносибатҳои иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва ғайрияти наврасон гуногун мебошад.

Ҳамсолон ва муҳити дӯстона таъсири калон ба рафтор ва ҷаҳонбинии наврасон мегузоранд. Муҳити мусбат метавонад наврасро руҳба-

ланд кунад, аммо муҳити манфӣ метавонад ба одатҳои номатлуб оварда расонад.

Дар маҷмӯъ, оила, мактаб ва муҳити иҷтимоӣ дар ташаккули шахсият, ахлоқ ва ҷаҳонбинии наврасон нақши халқунанда доранд. Барои рушди ҳамаҷонибаи наврасон, муҳим аст, ки ин се муҳит бо ҳамдигар ҳамоханг бошанд. Агар оила муҳити солим ва тарбияи дурустро таъмин кунад, мактаб дониши босифату ахлоқро омӯзонад ва муҳити иҷтимоӣ мусоид бошад, мо метавонем насли солим, донишманд ва ватандӯст тарбияву ба камол расонем.

Зулфия МУМИНОВА,
омӯзгори ИТМУ №3-и
ноҳияи Фирдавӣ

АФКОР

Омили саодатмандии ҷомеа

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми ҳеш (28.12.2024) оид ба масъалаҳои таълиму тарбияи наврастони ҷавонон таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуданд. Ба таъкиди Сарвари давлат, сабаби асосии нокомии ҳар як миллат ва давлат эътибор надодан ба мактабу маориф, саҳлангорӣ кардан ба тарбияи кӯдак аз хурдсолӣ ва фароҳам наовардани муҳити мусоид барои таълиму тарбия мебошад.

Бахусус, тарбияи ахлоқии насли наврас аз вазифаҳои пурмасъулияти омӯзгорон махсус меёбад, зеро таълиму тарбия дар руҳияи одоби ахлоқи нек нахустин ва муҳимтарин омили саодату камолоти одамии ҷомеаи инсонист. Гузаштагони хирадманди мо ба таълиму тарбия аҳамияти ҷиддӣ зоҳир намудаанд. Дар китобҳои фалсафӣю адабӣ андешаҳои фаровоне дар ҳусуси аҳамияти илму дониш ва таълиму тарбия оварда шудаанд.

Маълум, ки таълиму тарбия ба ҳам тавъаманд. Дар осори суҳанварони бузург таъкид гардидааст, ки Ҳар инсон бояд донишандӯзӣ намояд ва адабу ахлоқи накуро фаро гирад, то соҳиби

сифатҳову кирдори негардад ва барои ҷомеаи мутамаддин хидмати шоиста менамояд.

Дар ҳамаи зинаҳои таҳсилоти таълимгоҳҳои ҷумҳурӣ ба тарбияи ҷиддӣ дода мешавад. Вале боз ҳам ба мушоҳида мерасад, ки ахлоқи аҳли ҷомеа дар сатҳи начандон баланд қарор дорад. Дар ин масъала бархе падару модар, қисме мактаб ва иддае ҷомеаро гунаҳгор медонанд. Аммо ҳақиқат он аст, ки ҳамаи ин ҷонибҳо дар якҷоягӣ ба тарбияи наврастони ҷавонон таъсиргузоранд ва моро лозим аст, ки ахлоқи ба тарбияи насли наврас машғул гардем.

Бояд зикр намуд, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба масъалаи тарбияи наврастони ҷавонон таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд. Бо дарназардошти аҳамияти бузурги масъалаи зикргардида дар ташаққули инсонии фаёлу созанда Стратегияи сиёсати давлатии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Консепсияи миллии сиёсати ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардидааст.

Бузургон фармудаанд, ки агар барои фарзанд ҷаҳон нафар намунаи хуб

бошанд, ӯ ноҳалафу бадрафтор намегардад. Якум – падар, дуум – модар, сеюм – омӯзгор ва ҷаҳорум – дӯстони содику самимӣ. Агар яке аз ин ҷаҳор нафар ба ин масъала бемасъулиятӣ зоҳир намояд, таъсири он ба тарбияи манфӣ хоҳад буд. Мутаассифона, дар ҷомеаи мо омилҳое, ки таъсири манфӣ доранд, ҳеле зиёданд. Пушида нест, ки қисме аз мардуми ҷумҳурии мо барои пешбурди зиндагӣ ба муҳочирати меҳнати мераванд ва ин аввалин зарбаест ба тарбияи кӯдак. Наврасоне, ки ба ҳадади балоғат мерасанд, аз набудани сарвари хонадон – падар истифода бурда, ба қорҳои ношоиста даст мезананд, роҳҳои нодурустро интихоб мекунанд, зеро камтаҷрибаю зудбаваранду аз назорати қатъӣ дур мондаанд. Бар замми ин, баъзе модарон ҳамарӯза дар бозору қорхонаҳо кор мекунанд ва барои тарбияи фарзанди ҳеш вақти кофӣ намёёбанд.

Шахси сеюме, ки дар тарбияи саҳм дорад, омӯзгор аст, ки аз субҳ то шом дарс мегӯяду имконияти бо кӯдак иловатан қор карданро надорад. Робитаи иддае аз волидайн бо таълимгоҳҳо ҳеле заиф аст.

Агар волидон масъулият ҳис карда, дар якҷоягӣ бо омӯзгорон барои тарбияи ҳадафмандонаи насли наврас ва ҷавон, ки ояндаи мамлакат дар дасти онҳост, саҳмгузор мебуданд, нуран алоҳур мешуд. Моро мебоҷад дар ин самт бо якдигар ҳамфикр бошем ва барои ҳалли ин мушкилот саъюи кӯшиш намоем. Танҳо дар ҳамаи ҳолат метавонем ба ояндаи нек умед бубандем.

Ҷаффар ҚОДИРОВ,
устоди Донишгоҳи
давлатии молия ва
иқтисоди Тоҷикистон

Дарси тарбиявӣ бояд ҳадафманд бошад

Яке аз вазифаҳои роҳбари синф дар бахши қорҳои тарбиявӣ ҳар ҳафта ташкил ва гузаронидани дарси тарбиявӣ ба ҳисоб меравад. Ҳадафи асосии ин дарс, пеш аз ҳама, дар ниҳоди ҳар як хонанда ташаққули додани шахсияти ҳамаҷаҳон тарбиятёфта мебошад.

Номгӯии мавзӯҳои дарсҳои тарбиявиро роҳбари синф бо дарназардошти синну сол ва дараҷаи дарку фаҳми хонандагон интихоб менамояд. Ҳангоми банақшабардорӣ роҳбари синф вобаста ба санаҳои муҳими таърихӣ ва ҷашнвораҳо бояд мавзӯҳоро интихоб намояд.

Дар вақти банақшагирии мавзӯи дарсҳои тарбиявӣ роҳбари синф танҳо мавзӯҳоро бояд интихоб намояд, ки дорои аҳамияти тарбияи ҳештаншинуи ҳудогоҳии миллӣ, ватанпарастӣ, ахлоқию маънавия, маърифати ҳуқуқӣ, башардӯстӣ, зебопарастӣ, касбантихобкунӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, экологӣ, ҷисмонӣ ва масъулиятшинуи бошанд.

Барои дар муҳити муқарраргардида ва дар сатҳи баланд гузаронидани дарси

тарбиявӣ аз роҳбари синф маҳорати баланди ташкилотчиӣ ва масъулиятшинуи талаб карда мешавад.

Дарси тарбиявӣ ба хонандагон ҳамон вақт таъсиргузор мегардад, ки агар ба дарс роҳбари синф қаблан ҳамаҷаҳон омодагӣ дида, ҳадафҳои онро дуруст муайян карда бошад. Роҳбари синф барои дарсҳои тарбиявӣ маводи фаровони дорои аҳамияти тарбиявиро метавон дар шакли адабиёти бадеӣ, матбуоти даврӣ, шохбайтҳо, панду андарзи ниёгон ва суҳанҳои ҳикматбори бузургони илму адаб ҷамъоварӣ намуда, дар мавридҳои зарурӣ бамавқеъ истифода намояд. Чунин маводи тарбиявиро метавон дар шакли электронӣ дар дарс низ истифода бурд. Танҳо суҳанони ҳикматбори омӯзгор метавонад ба руҳияи кӯдак таъсир расонда, дар ниҳоди ӯ эҳсоси меҳру шафқат ва ҳислатҳои неку ҳамаҷаҳон инсониро ташаққули диҳад.

Муҳиддин ЯТИМОВ,
омӯзгори мактаби №3-и
ноҳияи Файзобод

ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Маълум аст, ки дар хурдсолон сифатҳои иродавӣ ноустувор буда, онҳо метавонанд тез фикру амалҳои худро тағйир диҳанд. Дар натиҷа қорҳои саркардари ба охир намерасонанд, худдорӣ қарда наметавонанд, қорҳои расидан ба натиҷаи мақсади худ қушишу заҳмат ба харҷ намедиханд. Ба мураббия зарур аст, ки дар асоси баҳисобгирии майлу рағбат, хоҳишу талабот, хусусиятҳои фардии кӯдакон ба тарбияи намунаи сифатҳои иродавӣ-ахлоқии онҳо диққати ҷиддӣ диҳад.

Сифатҳои идораӣ-ахлоқии кӯдак дар инҳо зоҳир мегардад: ҷасурӣ, ҳаётдӯстӣ, ҳоксорӣ, ростгӯӣ, покҷиддонӣ, маҳорату малакаи бартараф қарда тавонистани монеаҳо ва ба мақсад расидан.

Дар кӯдакони давраи миёнаи томактабӣ қобилияти идора қарда тавонистани рафторҳои ҳеш ба ҳисоб гирифтани манфиату

торикӣ дарёфт намояд, қорҳои бартараф қардани тарс ҳангоми қаридан аз болои ресмон даст дароз намояд ва ғайра.

Дар кӯдакон ҳислатҳои ҷасурию нотарсӣ, ҷусту ҷолокиро дар машғулиятҳои махсус ташкилқардашудаи тарбияи ҷисмонӣ, бозӣҳои серҳаракат, бозӣҳои нақшофарӣ, иҷро намунаи супоришҳои меҳнатӣ ва ғайраҳо тар-

Тарбияи иродатмандӣ дар кӯдакон

талаботи атрофиён, шавқу рағбат ба фаъолиятҳои амалҳои алоҳида ба вучуд меояд. Масалан, кӯдаки ноорому серҳаракат метавонад ба расмкашӣ машғул гардад, то охир мазмуни асари бадеиро шунавад, дар бозӣ нақши худро офарида, то анҷоми бозӣ бурдбории худро нишон диҳад.

Кӯдакони синни қалони томактабӣ (5-7-сола)-ро қорҳои мустақилона иҷро намунаи қоридҳои рафтор водор қардан мумкин аст. Ин амал метавонад востани муҳими интихоб қардидани амалу қордорҳои мусбат шавад. Ба қориди зоҳир қардани ҷасурӣ, ҷусту ҷолоқӣ ҳангоми бозӣҳои серҳаракат, ки қардараф намунаи монеаҳоро талаб менамоянд.

Ҷасурӣ имконият медиҳад, ки кӯдак ба қувваю тавоноии худ бовар қарда, ҳиссиёти тарсро бошууруна қардараф намунаи, ташаббусқорӣ, фаъолноқӣ нишон диҳад. Тарсонқакӣ ҷун сифати шахсӣ метавонад натиҷаи таъсири муҳит ва тарбияи қалонсолон бошад. Мо бисёр вақт бо кӯдаконе дучор мешавем, ки аз торикӣ, ҷину ачинаҳо, Аҷузқампир, садои қаланд, овози ҳайвонҳо ва ғайра метарсанд ва доимо аз ягон ҷиз ё ҳодисаи ногувор ҳавотиранд. Ин ҳолати кӯдакон натиҷаи таъсири нодурусти атрофиён аст, ки меҳонад бо ҷунин роҳ онҳоро гақдари, мутеъ ва ором қунанд.

Қорҳои қардараф намунаи тарсонқакӣ ба мураббия зарур аст, ки сабабҳои онро муайян намунаи, дар асоси мисолу далелҳо беасос будани тарсро фаҳмонда диҳад. Кӯдақро бовар қунонад, ки метавонад ҳудаи мустақилона тарсу ҳаросро қардараф намунаи. Дар вақти фаҳмондадиҳӣ аз қориди мураббӣ аз ҳазлу шӯҳӣ, ҳамсолон, қарҳамонони асарҳои бадеӣ истифода бурдан натиҷабаш ҳоҳад буд. Масалан, мураббия метавонад аз дасти кӯдак гирифта ба анбори бозичаҳо қармада, бозичаи қарқориро дар

бия қарда мешаванд.

Дар тарбия намунаи ростгӯӣ ва покҷиддонӣ бояд муҳити кӯдакостон ва қоравода таъсиргузор бошад.

Ростгӯӣ ҷунин сифати ахлоқии кӯдак аст, ки қуҳан, қордору амал бо ҳам мувофиқат менамояд ва мавқеи ўро дар доираи муносибатҳои иҷтимоӣ муайян месозад. Ростгӯю ростқавл будан дар кӯдак, пеш аз ҳама, дар эътироф намунаи қамбудию норасоҳои шахсӣ, қушиш намунаи қориди ислоҳи онҳо, қардари қориди аз қазогирӣ, қарқ қардани қуноҳи худ зоҳир мегардад.

Яке аз бехтарин қазилатҳои инсонӣ ҳоксорӣ мебошад. Ҳоксорӣ дар қурутанӣ, шикаста-нафсӣ, ботаҳаммул будан, худдорӣ қарда тавонистан аз тақаббуру ҳавобаландӣ, дар эътироф қардани фикру андешаи умумифода мегардад. Ҷунин сифатҳои имконият медиҳад, ки кӯдак минбаъд рафтору тасаввуроти ахлоқиро азхуд намунаи, онҳоро тақамил диҳад.

Дар қориди пешқирӣ ва қардараф намунаи сифати ҳавобаландӣ худбинӣ, қибру қуру, нописандию беэҳтиромӣ нисбат ба атрофиён муҳит нақши муҳим дорад.

Ташаққули ҳислати ҳаётдӯстӣ, доимо қушқолу қушнуд будан, қурсандӣ қарда тавонистан дар кӯдакон ба омилҳои зерин вобаста аст: муҳити қориди маънавия, намунаи қалонсолон, қарқ қазлу шӯҳӣ ва бозию қурсандӣ қардан, ташқилу гузаронидани идӯ маҳқилҳо.

Оҳанги орому қарқроҳонаи муошират, эҳтироми шахсияти кӯдак, то охир қуш қардану ба ҳисоб гирифтани фикру андешаи ў ба қуҳия ва қигар ҳислатҳои кӯдакон таъсири мусбати худро мерасонад.

Сулҳия ҲАКИМОВА,
омӯзгори мактаби
Президентӣ қарди
қорандогони болаёқат
дар шаҳри Қисор

Дар Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон вобаста ба ҳамқориди илмӣ дар фазои АвруОсиё форуми байналқилалӣ доир шуд.

ОЛИМОНИ МО

Камолӣ инсонӣ дар омӯзиши илму дониш, маърифатмандӣ, таҷрибаи зиндагӣ ва гузоштани нақши созгор дар чомеа бармало мешавад. Албатта, барои расидан ба ин саодат бояд бо заҳмату талош ва иродатмандӣ устуворона қадам гузошт. Ба қавли Мирзо Абдулқодири Бедил:

**Сад басту кушод бо ҳам омехтаанд,
То ранги бинои ин ҷаҳон рехтаанд.
Дилтанг мабошед, ки**

монанди ҳилол

Пешӣ ҳар дар қалид овехтаанд.

Ин муқаддима ба фаъолияти доктори илмҳои таърих, профессор Раҳмоналӣ Шарифов робитаи қавӣ дорад. Ӯ дар авҷи камолӣ эҷоду зиндагӣ қарор дошта, дар тарбияву омода кардани мутахассисони соҳаи таърихшиносӣ қорҳои шоистаи таҳсинро ба анҷом мерасонад.

Мавсуф 18-уми апрели соли 1960 дар деҳаи бостонии Саксонохур (ҳоло Кӯхандиёр)-и ноҳияи Фарҳор ба дунё омадааст. Наврасиву бачагӣ ва навҷавонии Раҳмоналӣ дар ҳамин макони сарсабзу таърихӣ деҳаи мазкур гузаштааст. Солҳои 70-уми қарни гузашта дар ноҳияи Фарҳор, аз ҷумла, деҳаи Саксонохур экспедитсияи бостоншиносон тавассути шогирдони Борис Литвинский – устодони Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В. И. Ленин (ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон), бостоншинос Хуршед Муҳиддинов ва этнограф Маҳмаднаим Раҳимов ҳар тобистон сурат мегирифт. Рӯзноманигор ва нависанда Имомалӣ Нуралиев, ки бо онҳо аз наздик ошноӣ дошт, дар ҳафриётҳо иштирок ва барои рӯзномаву маҷаллаҳо мақолаҳо таҳия мекард ва Раҳмоналиро низ ҳамроҳи худ мегирифт.

Муҳити бостонии деҳаи Саксонохур, таҳсил дар шароити мусоиди таълим дар мактаби №17-и деҳа, шиносӣ бо бостоншиносони тоҷик ва оғоҳӣ ёфтан аз пайкори онҳо, роҳнамоиҳои бародараш И. Нуралиев замина фароҳам овард, ки Раҳмоналӣ баъди хатми мактаб ҳуҷҷатҳояшро барои дохил шудан ба факултети таърихи Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В.И.Ленин (ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) супорад ва соли 1978 донишҷӯи ин маркази илму маърифат шуд.

Дар донишгоҳ аз олимони шинохта Абдуҳамид Ҷалилов, Мансурхон Бобохонов, Темур Муҳиддинов, Олуболу Боқиев, Роҳатхон Набиева, Абдусаттор Мухторов, Қурбон Бобоев ва дигарон тадрис гирифтанд аз пахлуҳои гуногуни асрори таърихшиносӣ бархурдор шуд.

Р. Шарифов баъди хатми донишгоҳ ба ҳайси ассистенти кафедраи таърихи Донишгоҳи омӯзгорӣ шаҳри Кӯлоб (ҳоло ДДК ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ (1983-1984), шунавандаи Институту тақмили ихтисоси фанҳои ҷамъиятии Донишгоҳи давлатии Тошканд (1985), қоромӯзи кафедраи таърихи халқӣ тоҷик ДМТ (1985-

Кошифи таърихи қуҳан

1986), омӯзгори фанҳои таърих ва ҷомеашиносии мактаби №17-и шаҳри Душанбе (1987-1991), ҳамзамон, унвонҷӯи кафедраи таърихшиносӣ ва манбаъшиносии факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, муаллими калони кафедраи таърихи халқӣ тоҷикӣ Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур (1992-2000) фаъолият кардааст.

Р. Шарифов масъалаҳои мубрами таърихи халқӣ тоҷикро мавриди таҳқиқи омӯзиш қарор дода, соли 1998 дар мавзӯи «Инъикоси таърихи халқӣ тоҷик, аҳди муғул дар таърихшиносӣ Шуравӣ» (солҳои 1218-1361) рисолаи номзодиашро муваффақона химоя намуд.

Фаъолияти минбаъдаи ӯ дар даргоҳи барояш муқаддас - ДМТ ба ҳайси мудири кафедраи таърихшиносӣ ва манбаъшиносии (2000-2002), дотсенти кафедраи таърихи наву навини кишварҳои ҳориҷӣ (2003-2009), муовини декани факултети таърих оид ба таълим (2004-2009), мудири кафедраи таърихи дунёи қадим, асрҳои миёна ва бостоншиносии (2009-2016) декани факултети таърихи ДМТ (2016-2023) идома меёбад.

Соли 2018 рисолаи доктории худро дар мавзӯи «Таърихи маорифи асри Афғонистон (солҳои 1919-1978)» сарбаландона дифоъ мекунад ва ба гирифтани дараҷаи илмӣ доктори илмҳои таърих мушарраф мегардад.

Самтҳои асосии таҳқиқоти Раҳмоналӣ Шарифовро таҳлилу баррасии масъалаҳои мубрами таърихи аҳди бостони халқӣ тоҷик, омӯзиши таърихи халқӣ тоҷик дар аҳди муғул, қисми маорифи суннатӣ ва асри Афғонистон, археологияи ибтидои асрҳои миёнаи Осиёи Марказӣ ва Афғонистон, ҳафриёти бостоншиносии (археология) ва осорхонашиносии ташкил медиҳад. Бо ин мазмун, як қатор асарҳои таърихӣ, аз ҷумла, «Заминаҳои ҷунбиши Сарбадорон дар Хуросон» (1997), «Оғози ҷунбиши Сарбадорон дар Хуросон» (1997), «Инъикоси таъри-

хи халқӣ тоҷикӣ аҳди муғул дар таърихшиносӣ Шуравӣ (1219-1380)» (1998), «Ҳабибия» (2015), «Низомномаи ҷалилияи маорифи Афғонистон» (2018), «Традиционное образование народов Хорасана» (Ретроспективный взгляд на историю формирования и эволюции системы) (2017), «История традиционного и современного образования в Афганистане» (2018)-ро таълиф кардааст. Ҳамчунин, дар таълифи як қатор китобҳои дарсӣ ва дастурҳои таълимӣ барои хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ нақши бориз дорад, ки китобҳои «Таърихи асрҳои миёна» (синфи 6) ба ҳаммуаллифӣ (2002), «Таърихи кишварҳои Осиё ва Африко дар асрҳои миёна» (2010), «Таърихи ҷамъияти ибтидоӣ» (бо ҳаммуаллифӣ) (2011), «Археология» (2016), «Муқаддимаи бостоншиносии» (2021), «Осорхонашиносии» (2021) далоли ин гуфтаҳоанд. Дар таҳияву баргардон ва мураббаъ сохтани китобҳои «Забони духазорсолаи Афғонистон ё модарзабони дарӣ» (2019), «Дорулмуаррихин» (ба муносибати 70-солагии ДМТ, 2020) саҳми шоиста гузоштааст.

Фаъолияти Раҳмоналӣ Шарифов ба ҳайси бостоншинос низ назаррас аст. Ӯ солҳои 2014-2015 ҳамчун мушовир-бостоншинос дар Пружаи байналмилалӣ ҳафриёти бостоншиносии Миси Айнаки вилояти Лугари Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон таҷрибаи худро ғани гардонидаст.

Бо ибтиқори ӯ соли 2014 дар ноҳияи Фарҳор Маркази таълимӣ-истехсолии бостоншиносии «Шаҳртеппа» таъсис дода шуд. Донишҷӯён ҳар сол пас аз анҷоми соли таҳсил таҷрибаомӯзии худро бо раҳбарии муҳаққиқон Юсуфшоҳ Якубов, Раҳмоналӣ Шарифов, Изатулло Мирзоалиев, Фирӯз Шоинбеков ва дигарон дар ҳамин мавзӯи таърихӣ мегузаронанд. Таъсиси маркази мазкур дар мавриди омӯзиши мақсадноки бостоншиносии як гӯшаи хоки Ватани азизамон муҳим мебошад.

Баъди эълон гардидани ҷашни 5500-солагии ёдгории таърихӣ Саразм таваҷҷуҳи муҳаққиқон ба қишлоҳи бостоншиносии ин мавзӯи таърихӣ зиёд гардид. Бо раҳбарии муҳаққиқ Р. Шарифов донишҷӯёни ихтисоси бостоншиносии факултети таърихи ДМТ дар ҳафриёти ёдгории Саразм ширкати ғаёл доштанд. Дар ҷараёни ҳафриёт бозёфтҳои зиёди бостонӣ ба даст оварда шуд, ки миёни онҳо салиби бисёрғушаи аз санги фирӯза сохташуда аз дастовардҳои нодир ба шумор меравад. Бо дарназардошти аҳамияти бостонӣ доштани салиб ҳамчун нишони Саразм аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пазируфта шуд.

Осорхонашиносии низ аз бахшҳои умдаи таърихшиносӣ ба ҳисоб рафта, Раҳмоналӣ Шарифов дар ин самт қорҳои муҳиму арзишмандро ба анҷом расонидаст. Бо таъсис ёфтани ихтисосҳои осорхонашиносии дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ донишҷӯён то соли 2021 аз маводи таълимӣ бо забони русӣ истифода мекарданд. Дар заминаи омӯзиши амиқ вобаста ба масъалаҳои мубрами қоргузори осорхонавӣ, аз ҷумла, мафҳумҳои асосии қори осорхонавӣ, принципҳои усулҳои бунёди намоиши осорхонавӣ, интихоб ва ҷобҷогузори маводи осорхонавӣ, барномарезии илмиву бадеии намоишҳои осорхонавӣ Раҳмоналӣ Шарифов дастури таълимии «Осорхонашиносии»-ро барои донишҷӯёни факултети таърих ва хоҳишмандоне, ки меҳонад бо сохтор ва мазмун омода кардани осорхона шинос шаванд, таълиф намуд.

Хидмати дигари Раҳмоналӣ Шарифов дар ин самт иштироки бевосита дар ташкилу таъсис додани осорхонаҳо мебошад. Аз ҷумла, ӯ ба ҳайси роҳбари гуруҳи қорӣ дар таъсис додани осорхонаҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва ноҳияи Данғара иштироки ғаёл дошт.

Осорхонаи Пешвои миллат дар ДМТ мутобиқ ба талаботи замони муосир, бо дарназардошти аслият ва мазмун мундариҷаи ниғораҳо таъсис дода шудааст. Яъне, ниғораҳо аз ниғоҳи таърихӣ мураббаъ шуда, овони донишҷӯӣ ва саҳми Сарвари давлатро дар рушди минбаъдаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дарбар мегирад ва ба ҳисси худшиносии ватандӯстӣ, ифтихормандӣ ва завқи эстетикӣ ҳар як бинанда таъсири амиқ мерасонад.

Осорхонаи мазкур бо иштироки бевоситаи Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 22 январи соли 2021 мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шудааст.

Иштироки Раҳмоналӣ Шарифов дар конфронсу форумҳои байналмилалӣ низ дар доираи мавзӯҳои фарогир ва масъалаҳои мубрами таърихи тоҷикон шоистаи таҳсин аст. То имрӯз дар беш аз 20 конференсияи байналмилалӣ ширкат намудааст.

Ҳамин тариқ, фаъолияти илмӣ, омӯзгорӣ, бостоншиносии ва осорхонашиносии доктори илмҳои таърих, профессор Раҳмоналӣ Шарифов хеле доманадору фароҳам мебошад.

Айни замон Раҳмоналӣ Шарифов ба донишҷӯёни факултети таърихи ДМТ дарс меғӯяд, шогирдони зиёдро дар соҳаи таърихшиносӣ роҳбарӣ мекунад ва ҳамчун раиси Шурои диссертсионӣ аз рӯи ихтисоси таърихӣ ватандӯстӣ дастгирӣ мададгори муҳаққиқони ҷавон аст.

Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА,
номзади илмҳои филологӣ

АҶАБ ДУНЁЁ!

Гимназияи рақами 1-и ба номи Раҳим Ҷалил, воқеъ дар шаҳри Хучанд, қадимтарин муассисаи таълимии шаҳр ва аввалин мактаби русӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аст.

Яке аз унсурҳои асосии ҳаёт - об дар сайёраи Замин тақрибан 4-4,5 миллиард сол пеш аз ин дар натиҷаи бархурди замин ба сайёраҳои дигар пайдо шудааст.

Китоби «Шоҳнома», ки дар осорхонаи ба номи Фирдавсии деҳаи Боҷи Эрон мавҷуд аст, 75 килограмм вазн дорад.

Ҳисоб карда шудааст, ки дар қарни Укёнуси Ором қариб 1 миллиону 500 ҳазор тонна канданиҳои

фойданок мавҷуд аст.

Ҳангоми таваллуд дар бадани кӯдак тақрибан 300 устухон мавҷуд аст, вале дар синни балоғат ин шумора ба 206 устухон мерасад.

Аз ҳар хусус

Аз лаҳзаи таваллуд дар майнаи инсон 14 миллиард ҳуҷайра мавҷуд аст.

Дили фил 20-30 килограмм вазн дошта, дар як дақиқа 30 маротиба тапиш меҳӯрад.

Дарибтидои асри бистум Муллосаиди Балҷувонӣ байни мардум ҳамчун устои сангтарош, табиби худомӯз, дорандаи китобхонаи шахсӣ маъруфу машҳур буд. Ӯ баъди хатми мадрасаи Бухоро ба зодгоҳаш – Балҷувон баргашт. Теъдоди китобҳои ба 1000 чилд мерасид.

Олими тоҷикӣ форс Соҳиб ибни Аббод (миёнаи асри X) дар китобхонаи шахсиаш 117000 дастхат дошт. Ӯ чунон дилбохтар китоб буд, ки ҳангоми саёҳатҳо китобхонаашро ҳамроҳи худ мебард.

Фароҳамсоз
Ҳотами ХОМИД,
«Омӯзгор»

Ҳафтаи илм, технология, инноватсия ва ихтироъкорӣ наврасону ҷавонони шаҳри Душанбе ҷамъбаст шуд.

►► ФИДОӢ

Фурӯтан бувад,
ҳар кӣ дорад
хирад

Ҳаёт ва фаъолияти илмию педагогии Матлубахон Каримова барои онҳое, ки илми химияро пешаи худ намудаанд, қобили пайравист. Зеро муаллим дар натиҷаи саъю кӯшиши ва меҳнати софдилона, мушқилоназирӣ, майлу рағбати беандоза ба илм ва кори таълиму тарбия ба рушди илми химия ва тарбияи мутахассисони соҳибкасб хидмати арзанда кардааст.

Ӯ 17 майи соли 1955 дар шаҳри Хучанд таваллуд шуда, пас аз хатми мактаби олии соли 1989 ба шуъбаи рӯзонаи аспирантураи Пажӯҳишгоҳи химияи ба номи В.И.Никитини АМИТ дохил гардида, онро соли 1991 бомуваффақият хатм кард. Соли

1996 рисолаи илмиашро дар мавзӯи «Взаимодействие amino (имино) 1,3,4 тиадиазолов с сероуглеродом и химические превращения их продуктов» (иҳтисоси химияи органикӣ) дифоъ намудааст. Фаъолияти илмии худро ба ҳайси дотсенти кафедраи химияи органикӣ, физколлоидӣ ва технологияи он дар факултети табиатшиносии шуъбаи химияи ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров оғоз намуд. Банда аз ҷумлаи шогирдони муаллима мебошам, ки дар давраи донишҷӯӣ ба мо аз технологияи химиявӣ тадрис дод.

Дотсент М.Каримова дар самти синтез ва тадқиқи ҳосилаҳои амин (имино) 1,3,4 тиадиазолҳо бо сулфиди карбон ва табaddулотии химиявии онҳо ба фаъолияти илмию таҳқиқотӣ машғул гардид.

Натиҷаи корҳои илмиаш дар як китоб бо номи «Татбиқи усулҳои спектроскопия дар химияи органикӣ» (бо ҳаммуаллифии А.Усмонов), 4 дастури илмию таълимӣ аз химияи умумӣ, химияи физикавӣ ва 24 мақолаи илмӣ дарҷ гардидаанд. Натиҷаи корҳои илмиаш на танҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, балки берун аз он низ эътироф гардидаанд.

Муаллима аз зумраи устодони баркамолест, ки беш аз 40 сол боз ба кори таълиму тарбия машғул мебошад.

Мавсуф барои фаъолияти пурсамар дар роҳи таълиму тарбияи мутахассисони баландиҳтисос, истеъдоди баланди педагогӣ ва рушди илми химия бо нишони «Аълочии маорифи Тоҷикистон», бо ифтихорнома ва сипосномаҳо кадрдонӣ шудааст.

Номзади илмҳои химия, дотсент, устоди кафедраи химияи умумӣ ва методикаи таълими факултети биологияи ва химияи ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров Матлубахон Каримова яке аз олимони соҳаи ҳосилаҳои 1,3,4 тиадиазол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад, ки фаъолиятҳои шоиштаи омӯзиш мебошад.

Раҳмон РАҲМОНОВ,
муовини директор оид ба илм ва таълими
Институту химияи ба номи В.И. Никитини
АМИТ, доктори илми химия

Устоди соҳибдил

Шуморо ҳар сари чанд вақт мебинаму ба мӯйҳои чун барфи қуллаҳои кӯҳсорон сафедатон назар меандозаму фикру ҳаёл маро ба олами мозӣ мебарад. Мурғи ҳаёл ба гузаштаи начандон дур парвоз мекунад.

Саҳни мактаби миёнаи рақами 32-и деҳаи Андароб, ки мо, толибилмон, дар он таҳсил доштем, шумо чун омӯзгори кимиё (химия) ба мо дарс мегуфтед, пеши назар чилвагар мешавад.

Бовиқору босалобат ва ботамкин китобу дафтар, журнали синфӣ ва воситаҳои техникаи аёнӣ дар дастатон вориди синфхона мегаштед. Вориди синфхона мегаштед, гӯё ҷаҳони навро кашф мекардед.

Сару либоси шинаму тозаю озода, ботамкин ва оромонаю меҳрубонона сухан гуфтанхоятонро дида, мо бачаҳои синф орзуи чун шумо омӯзгор шуданро дар дил ме-парваридем. Ва беҳабар будем аз он ки ин афсонаи ширини тифлӣ рӯзе ба ҳақиқати маҳз табдил меёбад, мо ҳам омӯзгор мешавему дар радиҳои шумо ба толибилмон сабақ меомӯзем.

Шояд ёд дошта бошед, ки боре яке аз духтарҳои ҳамсинфамонро ману рафиқи дигарам азоби ҷисмонӣ додем. Ва шумо, ки навбатдор ва барои занг задан ба роҳрави мактаб баромада будед, ин ҳолро дида ҳардуямонро ба ҳучраи коридор хонда, моро сарзаниш карда, аз ҳаёт мисолҳои зиёде оварда, панду насиҳати зиёде хондед.

Ду-се рӯз аз чашматон худро дур мегирифтем, пас аз он ҳодиса шарманда будем аз кардаи хеш.

Аҷиб як ҳислате доштед, муаллим. Ҳеҷ гоҳ суҳанони тезу тунд намегуфтед. Ва ҳеҷ гоҳ хонандагонро азоб намеододед таҳқиру мазаммат намекардед. Ин буд ҳислати наҷибтарини шумо, ки толиб-

илмон, маҳз ба ин хотир шуморо дӯст меодшанду ҳурмату эҳтиром мекарданд, чун падару модари хеш.

Ёд доред муаллим, ки ҳамеша бо асбобу васоити аёнӣ ба дарс меодадед ҳар як мавзӯро сода карда ба мо мефаҳмондед. Ва росташро гӯем, он чиро ки аз шумо омӯхтем, то ҳоло фаромӯш накардаем. Зеро ҳар як дарси шумо аз дигараш ба қуллӣ фарқ мекард. Шеваи ҳоси сабақдихӣ доштед, ки онро дигар омӯзгороне, ки ба мо сабақ меомӯхтанд, надоштанд.

Шумо чун омӯзгори соҳибтаҷрибаю варзида аз тамоми сирру асрори мо боҳабар будед, бо шогирдон муомилаи хуб доштед, ки ин маҳбубияти ҳосеро байни мову шумо ба вучуд оварда буд.

Он чиро, ки мо аз шумо ошкоро мепурсидем, танҳо аз ду ё се нафар омӯзгори дигар пурсида метавонистем ва аз онҳо на ҳама вақт, вале аз шумо ба таври пайваста.

Аз он аём 50 сол паси сар шуд. Дар ин муддат мо соҳибкасбу соҳибмаълумот гаштем. Маҷрои зиндагӣ моро ба ҳар сӯ бурд. Вале шумо ҳамоно чун омӯзгор пайроҳаи касбии хешро идома додед шогирдони зиёдеро тарбия карда, ба камол расондед, ки онҳо дар соҳаҳои гуногуни ҳоҷагии халқи ноҳия, вилоят ва ҷумҳурӣ кор мекунанду иддае соҳиби вазифаҳои баланд мебошанд.

Аммо аксаран омӯзгоранду монанди шумо ба таълиму тарбияи насли наврас машғул мебошанд. Чун дар ҷаласаҳои номи шуморо ба забон меоранду дар ҳақатон суҳанони неку самимӣ мегуянд, сарам ба осмонҳо мерасад ва мегуям, ки Мавлодод Фарҳодов муаллими нахустини ман буданд.

Фаҳр мекунам аз он ки шумо муаллими дараҷаи олиеду унвонҳои «Корманди шоистаи Ҷумҳурии

Тоҷикистон», «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро дореду хидматҳои арзандаи шумо дар пешрафти соҳаи маориф бо нишони сарисинагии «Барои меҳнати шоён», «Собикадори меҳнат» ва ғайра кадр гардиданд.

Моҳи сентябри соли 2001 боз як мукофоти калони дигар, яъне, ордени «Дӯстӣ» насибатон гардид, ки ин хидмати арзандаи шуморо дар инкишофи соҳаи маориф нишон медихад.

Дафтари рӯзгоратонро саҳифагардон мекунам, онро молмоли амалҳои неқ мебинам. Чашм ба саҳифаҳои ин дафтар мебараму меҳонам. Меҳонам, ки шумо дар деҳаи овозадори Қухилаъли ноҳияи Ишқошим, дар замони хеле мушқил, саршавии Ҷанги дуҷоми ҷаҳонӣ ба дунё омадаед таҳсилро дар мактаби миёнаи рақами 21 (ба номи Иброҳим Исмоилов) ба охир расонда, бо ҳазору як машаққат ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи устод С. Айний (соли 1958) ба факултети химияю биологияи он дохил шуда, соли 1963 бомуваффақият хатм намудаед.

Аз соли 1963 то соли 1964 ба ҳайси директори мактаби ҳаштсола (ҳоло мактаби миёнаи рақами 28) ва аз соли 1964 то соли 1970 дар вазифаи директори мактабҳои миёнаи рақами 32-и деҳаи Андароб ва 21-и ноҳияи Ишқошим фаъолият намудаед.

Маҳорати баланди педагогӣ, ҳалимию ҳоксорӣ ва фурутаниатонро ба эътибор гирифта, соли 1970 шуморо мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Ишқошим таъйин карданд, ки дар ин вазифа то соли 1974 сарбаландона кор карда, дар пешравии ин соҳа саҳми босазое гузоштед.

Аз соли 1974 то соли 1990 директори мактаби миёнаи рақами 32-и деҳаи Андароб будед баъдан, то соли 2002 вазифаи директори мактаби зодгоҳатон - деҳаи Қухилаъло ва соли 2000-ум ба нафақа баромада, то соли 2008 дар ҳамин таълимгоҳ чун омӯзгор фаъолият кардаед.

Дар ҳама ҷо ва дар ҳама лаҳза номатонро шогирдон ба неқӣ ба забон меоранду дар ҳақатон суҳанони хубу самимӣ мегуянд.

Ахиран, ҳаминро гуфтаниам, ки ҳамеша тансиҳату солим ва хушу хуррам бошед баҳри пешравии ҷомеа хидмати арзандае бикунед. Рӯзгори тинчу осуда ва ободии хонадону қамоли умри фарзандон насибатон бод, аё устод!

Кӯйбек ШАРИФЗОДА,
узви Иттифоқи
нависандагони Тоҷикистон

►► ЗАҲМАТҚАРИН

Бо азму талоши қавӣ

Дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии рақами 53-и ноҳияи Файзобод зиёда аз дусад нафар хонанда ба таҳсил фаро гирифта шудаанд. Яке аз омӯзгорони ҷӯяндаи таълимгоҳи мазкур Инобатхон Рачабова башумор меравад. Баъдаз хатми ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айний ўро ба мак-

таби рақами 22 ҳамчун омӯзгори синфҳои ибтидоӣ ба кор фиристоданд. Вай то соли 2007 дар таълимгоҳи мазкур ба сифати муовини директор фаъолият намуд. Дар ин муддат даҳҳо шогирдро дар руҳияи ҳудогоҳӣ, ватандӯстӣ, эҳтироми арзишҳои миллӣ тарбия намудаду ба камол расонидааст.

Имрӯз шогирдонаш

дар олимпиадаҳои сатҳи ноҳиявӣ ҷумҳуриявӣ иштирок карда, ҷойҳои намоёнро ишғол мекунанд. Азбаски Инобатхон Рачабова дар пешбурди раванди таълиму тарбия фаъолияти хубу назаррас нишон дод, ўро ба муассисаи таҳсилоти миёнаи рақами 53 муовини директор оид ба таълиму тарбия таъйин намуданд. И. Рачабова бо

падару модарони хонандагон робитаи зич дошта, мекӯшад, ки сатҳи таълиму тарбия ва донишзудкунии таълимгирандагон беҳтар гардад.

Ҳокими САҒАР,
ноҳияи Файзобод

Дар шаҳри Турсунзода аз рӯи шоҳасари аллома Бобочон Ғафуров - «Тоҷикон» озмуни «Пайроҳаи таърих» баргузор гардид.

Шаҳодатномаи таърихи миллат

Ҳар сол 18-уми апрел ҳамчун Рӯзи байналмилалӣи ҳифзи ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ ҷашн гирифта мешавад. Ин рӯзро ЮНЕСКО бо мақсади ҷалби таваҷҷуҳи ҷомеаи ҷаҳонӣ ба нигоҳдорӣ ва эҳёи мероси таърихӣ таъсис додааст. Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳангоми суҳанронӣ дар Рӯзҳои фарҳангии Тоҷикистон дар ЮНЕСКО изҳор доштанд: «Тоҷикистон ба ҳамакӯр бо ЮНЕСКО аҳамияти ҷиддӣ медиҳад. Дар ин зимн, мо аз амалӣ намудани лоиҳаҳое, ки дар рушди маорифу илм, ҳифзи мероси фарҳангии моддӣ ва ғайримоддӣ мамлакат барои наслҳои оянда саҳми назаррас доранд, ҳамаҷониба пуштибонӣ менамоем».

Ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ на танҳо боқимондаи даврҳои гузашта, балки шиносномаи миллат мебошанд. Онҳо шаҳодати равшани рушди маънавия, эҷодӣ ва илмӣ аҷдоди мо эътироф шудаанд. Ҳифзи ин мерос на танҳо вазифаи таърихшиносон ва бостоншиносон, балки масъулияти ҳар як фарди ҷомеа аст.

Дар Тоҷикистон, ки собиқаи таърихӣ чандҳазорсола дорад, садҳо ёдгориҳои таърихӣ мавҷуданд. Қалъаҳои Хулбуку Ҳисор, Сарзми бостон, Панҷакенти қадим, Тахти Сангин ва оромгоҳи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ аз ҷумлаи ёдгориҳои мебошанд, ки таърихи кӯҳану ғании тоҷиконро бозгӯ мекунанд.

Мутаассифона, омилҳои гуногун ба хароб ё нобуд гардидани қисмате

аз ёдгориҳои таърихӣ сабаб мешаванд, аз ҷумла, тағйирёбии иқлим ва офатҳои табиӣ, ғайриқияти ҳудудҳои инсонҳо, сохтмонҳои беназорат.

Барои ҳифзи ин ёдгориҳо дар Тоҷикистон Агентии ҳифзи мероси таърихӣ фарҳангии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, инчунин, созмонҳои байналмилалӣ талош доранд.

Ҳифзи ёдгориҳо танҳо вазифаи мақомоти расмӣ нест, балки масъулияти ҳар фарди миллат аст. Мо бояд сатҳи огоҳии ҷомеаи нисбат ба мероси фарҳангӣ баланд бардорем, ба ҷойҳои таърихӣ бо эҳтиром муносибат кунем, аз вайронӣ поймол кардани онҳо худдорӣ намоем ва дар тарбияи насли ҷавон дар руҳияи эҳтиром ба таъриху фарҳанг саҳм гузорем.

Ҳифзи ёдгориҳои таърихӣ на танҳо нигоҳ доштани ёдгориҳои моддӣ, балки ҳифзи хотираи миллат аст. Танҳо бо арҷгузорӣ ва ҳимояи мероси гузаштагон метавонем ояндаи фарҳангу маънавияти миллатро устувор бегазанд нигоҳ дорем. Ҷунонқи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зикр кардаанд: «Ҳифзи мероси фарҳангии моддӣ ғайримоддӣ миллати бостонӣ, ки гувоҳи зиндаи таърихи шашҳазорсолаи халқамон мебошад, вазифаи муҳимтарини мо – ворисони ин мероси бузург ба ҳисоб меравад».

Мақсуд МИЗРОБЗОДА,
директори Осорхонаи ҷумҳуриявӣ
таърихӣ кишваршиносӣ ба номи
Рӯдакӣ дар шаҳри Панҷакент

Санъат - неруи тавоноии тарбият

Нарзуллои Абдулло пас аз хатми Донишдаи давлатии фарҳанг ва ҳунари Тоҷикистон ба номи М.Турсунзода муддате дар театрҳои пойтахт ҳунарнамоӣ кард, таҷриба омӯхт, соҳибмаҳорат гашт ва ҳатто чанд навбат дар ҳайати дастаҳои ҳунарии кишвар ба ҳориҷа сафар карду паҳноии ғайриқияташро густардатар намуд. Ӯ ҳам ҳангоми дар мактаби олии таҳсил қардан ва ҳам айёми ҳунарнамоӣ дар саҳнаи театрҳо ҳар гоҳ побанди андешае мешуд, ки «ҷаро иддае аз ҷавонон ба аҳамияти моҳияти санъат ва ҳунароҳои зебо ҷандон сарфаҳм намераванд ва ғолибан, бо амри ҳавою ҳавас по ба ҷодаи ҳунарварӣ мениҳанд?»

Нарзуллои Абдулло баъди мулоҳизаҳои бардавом қарор дод, ки ба пешаи омӯзгорӣ гираваду ба сифати омӯзгори суруд ва мусиқӣ дар таълими шоистаи ин фан хиссагузор бошад. Ва ҳамин тавр ҳам кард. Минбаъд ҳамчун омӯзгори суруд ва мусиқӣ дар мактаби зодгоҳаш – таълимгоҳи №38-и деҳаи Мачитони шаҳри Ваҳдат идомаи ғайриқият намуд. Бо азму кӯшишҳои ӯ дар андак фурсат муносибати хонандагон ба фанни суруд ва мусиқӣ дигар шуд, ин

фан барояшон шавқовару ҷолиб ва дилпазир гашт, донишдаи, ки дунёи суруд ҷӣ махсусиятҳоро розҳое доштааст ва дарк қарданд, ки мусиқӣ маънафзою сурурбахши зиндагист. Нарзуллои Абдулло асбоби гуногуни мусикиро ба мактаб овард, навохтани онҳоро ба шоғирдон омӯхт. Акнун дар ҷашнвораҳои таълимгоҳи шаҳрӣ шоғирдони дабистони рақами 38 ғайриқиятаи ширкат меварзиданд ва ба ҳамоишҳои идона шукӯҳу тантанаи бештар эҳдо менамуданд.

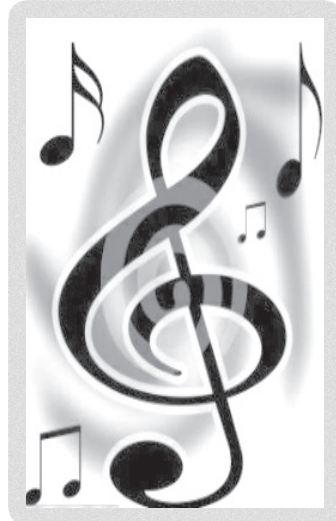
Нарзуллои Абдулло дар ҷамъомадҳои машваратӣ методии омӯзгориҳои фанҳои гуманитарӣ дар ҳусуси аҳамияти барҷастаи суруд ва мусиқӣ дар тарбияи зебоишониёи ва ватандӯстию ифтихори миллии хонандагон, нақши ҳунароҳои зебо дар ташаққули шахсияти насли навраас суҳанронӣ қарда, ба ин васила, бар он мекушид, ки фанни суруд ва мусиқӣ дар тамоми таълимгоҳҳои шаҳр дар сатҳи баланд таълим дода шавад.

Нарзуллои Абдулло бар он назар аст, ки дар таълими суруд ва мусиқӣ омӯзгор танҳо бо маводи китоби дарсӣ маҳдуд набояд шавад. Аз китобҳои шоирони тоҷик, аз рӯзномаю маҷаллаҳо ва маъхазҳои

дигар бояд шеърҳои хубу пурмазмунро дарёфта, ба шоғирдон омӯхт ва пас аз таҳлили баррасӣ ба оҳанг дароварду бисароид. «Воқеан, ҷаро бархе аз омӯзгориҳои суруд ва мусиқӣ аксар ба мазмуни шеър эътибор намедиханду инро вазифаи омӯзгориҳои адабиёт медонанд?! Магар бидуни фаҳми мазмуни шеър онро ҳамчун суруд метавон бипазируфт ба таври шоиста бисаронид?! Не, тавзеҳи мазмуну муҳтавои шеър дар ҳар дарси суруд ва мусиқӣ ҳатмист», – иброз медорад ӯ.

Нарзуллои Абдулло ҷун адабиётро сидқан дӯст медорад, барои хонандагон худ шеър ҳам менависад. Шеърҳои барои кӯдакон равону самимӣ, ҷозибадору завқбахшанд ва бозгӯи онанд, ки ӯ дунёи ҳоси хурдтараконро хуб омӯхтааст ва мувофиқ ба фаҳму шавқу ҳаваси онҳо эҷод қарда метавонад. То имрӯз китобҳои ашъораш барои бачаҳо бо номҳои «Нинича бо мусича», «Афсона», «Тай-тай, по-по», «Гулу рӯймолча» ҷоп шудааст дастраси хонандагон хурдсол гардидаанд. Вобаста ба ин, аз шеърҳои далели фаровон метавон овард, вале ин ҷо танҳо бо иқтибоси ду пора иқтифои мекунем:

*Ман қалон шавам агар,
Мегирам қасби падар.*

*Либос пӯшам низоми,
Мешавам ҷавонафсар.*

*Шукри обу ободӣ,
Истиқлолу озодӣ.
Шукри давлати обод,
Роғун мешавад бунёд.*

Ҳоло омӯзгори варзида Нарзуллои Абдулло боз чанд китоби тозаи ашъорашро барои кӯдакон омода ҷоп намудааст. Ӯ ният дорад, дар таълимгоҳашон як ҳамоиши махсуси омӯзгориҳои суруд ва мусиқиро баргузор намуда, роҳҳои бештар пурсамару ҳадафгир гардидани ин фанро мавриди баррасию мулоҳизарониҳои ҳампешагонаш қарор диҳад.

А. МУРОДӢ,
«Омӯзгор»

МАОРИФИ ҶАҲОН

Куба

Дар Куба таҳсилоти олии, баъди-дипломӣ ва курсҳои махсусгардонидашудаи марказҳои таҳсилоти олиро Вазорати таҳсилоти олии назорат мекунад. Муассисаҳои мазкур мақоми баробар дошта, моликияти давлатӣ ба ҳисоб мераванд.

Донишгоҳи Гавана қадимтарин муассисаи олии ин мамлакат ба ҳисоб рафта, соли 1728 таъсис ёфтааст, ки довталабони зиёд дорад. То соли 1999 забони русӣ ҳамчун забони асосии хориҷӣ омӯзонда мешуд. Аз соли 1999 инҷониб таҳсил дар муассисаҳои олии Куба пурра ба забони англисӣ ба роҳ монда шудааст.

Кабо Верде

Таҳсилоти ибтидоӣ дар Кабо Верде аз 6 то 14-солаги хатмӣ мебошад. Гарчанде аксари кӯдакон ба таҳсил дастрасӣ доранд, ҳоло ҳам баъзе мушкилот мавҷуд аст. Масалан, хонандагон ба забони кабо-вердегӣ ҳарф зада, португалӣро, ки забони таҳсил дар муассисаҳои ин мамлакат ба ҳисоб меравад, хуб намедонанд.

Зинаи таҳсилоти миёнаи мамлакат ду давраро дар бар мегирад: давраи якум синфҳои 7-8 ва давраи дуюм синфҳои 9-12. Давраи дуюм ихтисосҳои гуногунро аз қабилҳои илмҳои табиӣ, гуманитарӣ ва муҳандисӣ меомӯзонад, ки хонандагонро барои дохил шудан ба донишгоҳ омода месозад.

Бруней

Дар Бруней мисли аксари кишварҳои ҷаҳон кӯдакон таҳсилро дар муассисаҳои томактабӣ оғоз мекунанд. Пас аз он дар муассисаҳои ибтидоӣ ва миёна саводи амиқтар гирифта, таҳсилро дар донишгоҳҳои идома медиҳанд. Донишгоҳҳои Бруней дар сатҳи байналмилалӣ эътироф гардида, доираи васеи барномаҳои таълимиро пешниҳод мекунанд.

Донишдаи таҳқиқоти пешрафти Осиё аз муассисаҳои олии ҳусусии ин кишвар ба ҳисоб рафта, мутахассисони варзидаи соҳаҳои муҳандисӣ, технология ва менеҷментро омода месозад.

Вануату

Низоми маорифи Вануату ба низоми бритониёӣ монанд аст. Таҳсил дар мактабҳои ибтидоӣ 6 сол ва мактаби миёна 4-5 сол давом мекунанд. Баъди хатми мактаби миёна донишомӯзон метавонанд таҳсилро дар донишгоҳҳои идома диҳанд. Донишгоҳи Ҷанубии Укёнуси Ором (USP), Донишгоҳи миллии Вануату (VNU) ва Донишгоҳи Вануату (UV) аз муассисаҳои олии бонуфузи ин мамлакат ба шумор мераванд.

Антигуа ва Барбуда

Дар Антигуа ва Барбуда соли таҳсил дар моҳи сентябр оғоз шуда, моҳи июн ба охир мерасад. Таҳсилоти ибтидоӣ барои кӯдакони то 12-сола хатмӣ буда, одатан аз 5 то 7 сол давом мекунанд. Баъди хатми зинаи ибтидоӣ хонандагон имтиҳони таҳассусӣ месупоранд то таҳсилро дар зинаи миёнаи муассисаҳои ҳусусӣ идома диҳанд. Барои идомаи таҳсил дар муассисаҳои давлатӣ бошад, аз муҳассилин имтиҳони давлатӣ гирифта мешавад. Давомнокии таҳсил дар ин зина 5 сол буда, 3 сол мактаби миёнаи ноупурра ва 2 соли таҳсилоти миёнаи умумиро дар бар мегирад.

Таҳияи Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»

ЭЪЛОН

МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ «МАРКАЗИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ
ИХТИСОСИ КОРМАНДОНИ СОҶАҶОИ САӢӢӢ ВА ХИЗМАТРАСОНИӢ»-И ДОНИШГОҶИ
БАЙНАЛМИЛАЛИИ САӢӢӢ ВА СОӢИБКОРИИ ТОӢИКИСТОН

БАРОИ ИШҶОЛИ ВАЗИФАӢОИ ЗЕРИН ОЗМУН ЭЪЛОН МЕНАМОЯД:

ШУЪБАИ ТАЪМИНОТИ ХУҚУҚӢ ВА КАДРӢ:

Сармутахассис (хуқуқшинос) - 1 ҷой;
Сармутахассис - 1 ҷой;
Мутахассиси пешбар - 1 ҷой.

ШУЪБАИ ТАЪЛИМИЮ МЕТОДӢ:

Мудирӣ кафедра - 1 ҷой;
Корғузорӣ кафедра - 1 ҷой.

ШУЪБАИ БАНАҚШАГИРӢ ВА МОЛИЯВӢ:

Сармутахассис (иктисодчӣ) - 1 ҷой;
Мутахассиси пешбар - 1 ҷой.

БАХШИ КОРГУЗОРӢ ВА НАЗОРАТ

Сармутахассис - 1 ҷой.

БАХШИ ИЛМ ВА РОБИТАӢОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ:

Сардори бахш - 1 ҷой;
Сармутахассис-китобдор - 1 ҷой;
Мутахассиси пешбар - 1 ҷой.

БАХШИ ХОЧАГИДОРӢ:

Сардори бахш - 1 ҷой;
Мутахассиси пешбар (техник) - 1 ҷой.

ТАЛАБОТИ ТАХАССУСӢ
БАРОИ ИШҶОЛИ ВАЗИФАӢО

- тахсилоти олиӣ касбӣ, ихтисоси ба мансаби ишғолшаванда мувофиқ, ки иҷрои самараноки вазифаҳои мазкурро таъмин карда метавонад;

- собиқаи корӣ дар соҳаи маориф ва аз рӯйи ихтисос на камтар аз 3 сол;

- донишҷӯ қонунҳо ва санадҳои марбут ба соҳаи маориф;

- дониш ва малакаи роҳбарӣ, идоракунӣ, банақшагирии раванди кор ва кор бо зердастон;

- донишҷӯ таърих, фарҳанг, муқаддасоти миллӣ, забони

давлатӣ;

- ҳуб қор қардан бо қомпютер ва шабақай Интернет;

- донишҷӯи забони давлатӣ ва як забони қоричӣ.

Маоши вазифавӣ тибқи қадвали бастӣ вазифаҳо муқаррар қарда шудааст.

БАРОИ ИШТИРОҚ ДАР ОЗМУН ХУҚҚАТХОИ ЗЕРИН
ПЕШНИХОД ҚАРДА МЕШАВАНД:

- ариза ба номи директори марказ;

- қарақай баҳисобгирии қадрҳо;

- қарқумай қол;

- нусхаи қуққатҳо оид ба маълумоти олий (бо қамимааш), унвоии илмӣ ва тақмили ихтисос (нусхаи диплом, шаҳодатнома ва ғ.);

- 2 адад сурати рангаи андозааш 4х6 ва 4 адад 3х4;

- дафтарқай меҳнатӣ;

- нусхаи шиноснома (шақли соли 2014);

- нусхаи РМА (рақами мушақаси андозсупоранда);

- нусхаи СИН (сугуртай иқтимоии нақавӣ);

- дафтарқай тиббии шақли муқарраршуда;

- маълумотномаи тиббии шақли №038 УЕ;

- маълумотнома оид ба надоштани доғи судӣ;

- нусхаи билети қарбӣ (барои шақсоне, ки қизмати қарби́ро адо наму́даанд);

- тақсифнома аз қойи қори пешина.

Хуққатҳо аз қониби МД «Маркази ҷумҳуриявии тақмили ихтисоси қормандони соҳаҳои саӢӢӢ ва қизматрасониӢ»-и До-нишгоҳи байналмилалии саӢӢӢ ва соҳибқори́и Тоҷикистон қар муҳлати 15 рӯз баъди қони эълон қар шақли қаттӣ қабул қарда мешаванд.

Суроға: шаҳри Душанбе, қўчан Дусти́и қалқхо-94, тел.: (+992)900889888, 981030361, 918657309.

САӢҚАЛИ ЗЕӢН

Муаммои «Омӯзгор»

(Бахшида ба 12500-умин наشري ҳафтаномаи «Омӯзгор»)

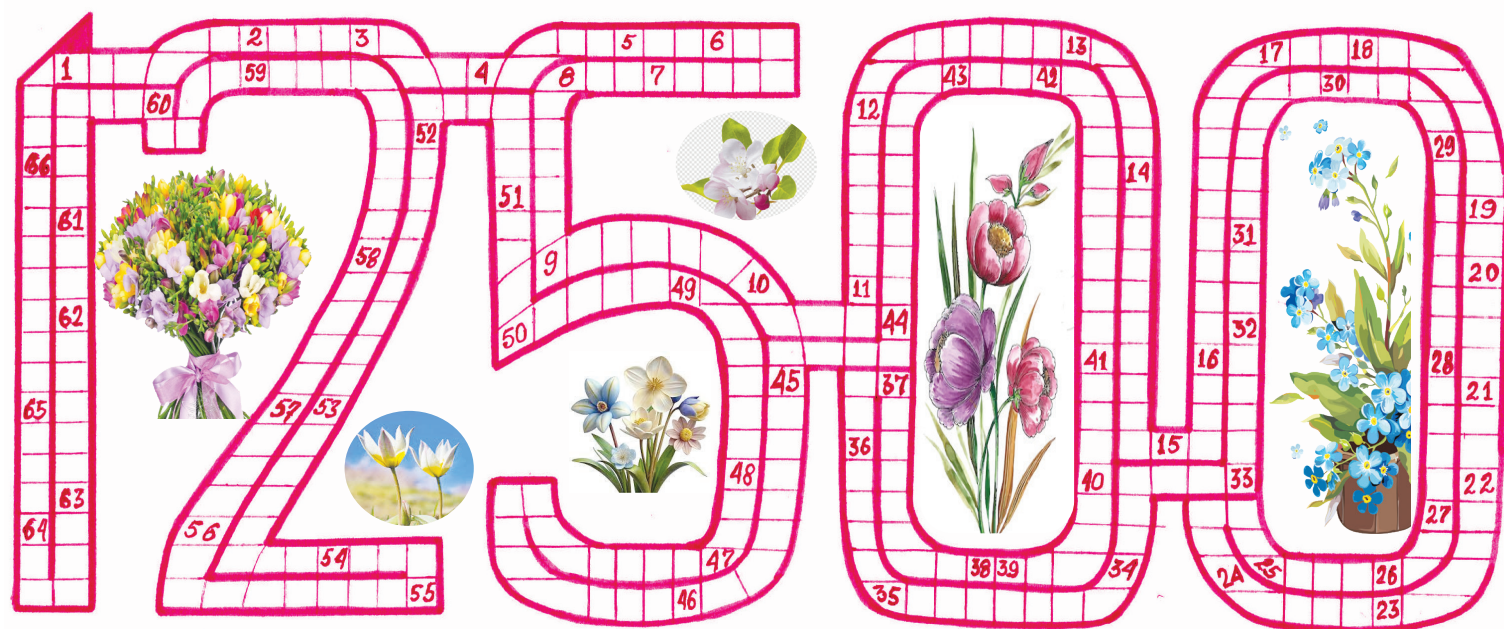
1. Яке аз собиқ сармуҳарриро-ни наشريя. 2. Қузыи газета. 3. Во-ситай навиштан. 4. Соҳаи афзали-ятнок. 5. Муродифи «андеша». 6. Жанри матбуот. 7. Мақола, қабар. 8. Саҳифаи ҳаҷчини наشريя қар солҳои 70-уми қарни гузашта. 9. Намояндаи Комиссариати қалқи маориф (қоло Вазорати маориф ва илм), ки қар наشريяи «Иди тоҷик» оид ба соҳаи маориф (қар солҳои бистуми асри 20) маводи зиёде навиштааст. 10. Собиқ су-раттери газета. 11. Муассисае, ки наشريя ба он тобеъ аст. 12. Мав-зуе, ки солҳои оқир «Омӯзгор» воқаста ба он маводи зиёд нашр меқунад. 13. Муассисаи таълими.

14. Дуюмин сармуҳаррири наш-рияи «Омӯзгор». 15. Исми нави-сандае, ки муҳбири фаъоли наш-рия буд. 16. Адиде, ки як муддат сармуҳаррири «Омӯзгор» буд. 17. Гоҳ, ҳангом, ҳисса аз қамон, соатҳои муайяни шабу рӯз. 18. Повести П. Толис. 19. Неъматӣ муҳимми моддӣ. 20. Нашркуна-да. 21. Яке аз маводе, ки қар банду бастӣ рӯзнома истифода мешавад. 22. Воситае, ки қонандагон тава-сути он бо рӯзнома қамқорӣ ме-қунанд. 23. Исми фольклоршиноси шинохтаи тоҷик. 24. Жанри мат-буот. 25. Шақли қамъи қалимаи «қабар». 26. Сурх, сафед. 27. Неъ-мати моддӣ. 28. Қаммаънои «дав-

лат». 29. Яке аз ҳадафҳои мақтаб. 30. Қаммаънои «суҳбат». 31. Наш-риёт. 32. Маркази давлати Сомо-ниён. 33. Наشريяи соҳавӣ. 34. Руб-рикаи «Омӯзгор». 35. Қаммаънои «рӯзнома». 36. Яке аз муаллифони фаъоли наشريя қар солҳои таъси-си он. 37. Рубрикаи «Омӯзгор». 38. Шумораи тартибӣ. 39. Нависандаи қалқии Тоҷикистон, собиқ қор-манди наشريя. 40. Нашриёт. 41. Рубрикаи доимии «Омӯзгор». 42. Муродифи «мақтаб». 43. Наху-стин нозири маорифи Тоҷикистон. 44. Воҳиди маъмурӣ. 45. Рубри-каи наشريяи «Омӯзгор». 46. Ис-ми собиқи газетаи «Омӯзгор». 47. Қаргон қар забони тоҷикӣ. 48. Рӯзноманигори шинохта, муҳақ-қики қарзидаи матбуоти тоҷик. 49. Мафҳуми якдигарфаҳмӣ. 50. Муродифи қуфтистеъмоли «шо-дӣ». 51. Собиқ сармуҳаррири наш-рияи «Омӯзгор», ки бо қасо-

рати ҳеш машқур қардидааст. 52. Бону, Шоири қалқии Тоҷи-кистон, собиқ муовини сармуҳар-рири наشريя. 53. Қамол ***, собиқ қорманди «Омӯзгор». 54. Шоир ва рӯзноманигори то-ҷик, собиқ қодими адабии рӯз-нома. 55. Сармуҳаррири нашри-яи «Омӯзгор» қар солҳои 1993 – 2006. 56. Зодгоҳ, зодбум. 57. *** Неъматов, муаллифи асари «Давлати Сомониён». 58. Нави-сандаи тоҷик, собиқ сармуҳаррири наشريяи «Омӯзгор». 59. Ноҳия қар Тоҷикистон. 60. Собиқ сар-муҳаррири наشريя. 61. Романи Ф. Ниёзӣ. 62. *** Қабборова, ху-руфчини собиқи наشريя. 63. Қам-маънои «Омӯзгор». 64. Қар қори худ мутахассис, тақоно. 65.*** Рақабзода, муҳбири минтақавии «Омӯзгор». 66. Шақли қамъи во-жаи «руқн».

Мураттиб Қотами ҚОМИД,
«Омӯзгор»

Қавоби муаммои «Педагогика» аз №15

1. Педагогика. 2. Ароба. 3. Ақам. 4. Математика. 5. Айни. 6. Ин-тиҳот. 7. Тангенс. 8. Сантиметр. 9. Реактор. 10. Роғун. 11. Нол. 12. Ломоносов. 13. Вилоят. 14. Темурмалик. 15. Катет. 16. Транзи-стор. 17. Ректор. 18. Радикал. 19. Лақом. 20. Модар. 21. Ротор. 22. «Рӯшнонома». 23. Анод. 24. Делтоплан. 25. Норак. 26. Китоб. 27. Бит. 28. Табиат. 29. Турсунзода. 30. Афлотун. 31. Нютон. 32. Нуқра. 33. Асп.

ТАСҶЕӢ

Шаҳодатномаи №0937976, ки онро соли 2022 муассисаи тахсилоти миёнаи умумии №51-и ноҳияи Мир Сайид Али Қамадонӣ ба Сафаров Олимқон Исмоилович додааст, бо сабаби ёфт шуданаш баъътибор дониста шавад.

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №1583543, ки онро соли 2023 му-ассисаи тахсилоти миёнаи умумии №90-и ноҳияи Синои шаҳри Душан-бе Ҷарифшоев Орзу Алимович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи БП №776701, ки онро соли 1980 муасси-саи тахсилоти миёнаи умумии №63-и ноҳияи Шоҳмансури шаҳри Ду-шанбе ба Нарзуллоев Шариф Ҳабибович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТУ №0047145, ки онро соли 2006 му-ассисаи тахсилоти миёнаи умумии №29-и ноҳияи Шоҳмансури шаҳри Душанбе ба Нуралиев Бахтовар Пирмаҳмадович додааст, эътибор на-дорад.

МУАССИС
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУХАРРИР
Эҳсон САФАРЗОДА

225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ

Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҳомид ҚОШИМЗОДА
Равшан ҚАРИМЗОДА
Лутфия АБДУЛҚОЛИҚЗОДА
Бадриддин МУЗАФФАРЗОДА
Қобилқон ХУШВАХТЗОДА

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 қар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 қар Қумитай андози наздӣ Қуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири қандандеши маводе низ ба таъ меқасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифон қам-фикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нақирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома ворид-гашта барқардониди наме-шаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро қар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи қомпюте-рии андозаи 14 (қосилаи 1,5)-и қарфи Times New Roman Тј қабул менамояд.

ҲАЙАТИ ЭҚОДӢ

Насриддин ОХУНЗОДА
(қонишини сармуҳаррир)
Шодӣ РАҚАБЗОД
Қотами ҚОМИД 225-81-57
Шаҳноза БОБОМУРОДОВА
(муҳаррирон)

МУХБИРОН

Ирода ТИЛАБОВА
Хуршеда АЗИЗОВА
(шаҳри Душанбе)
Қангибеки УЛҚАТШОҚ
(ВМКБ)
Суҳроб АЗИЗӢ
Қудодоли ИСЛОМ
(вилояти Қатлон)
Нуъмон РАҚАБЗОДА
(вилояти Суғд)

Саодат ЭРҶАШЕВА 225-81-61
(масъули обуна)
Зарнисор НИЗОМОВА
(хуруфчин)

Қафтанома қар матбааи наш-риёти қомплекси «Шарқи озод» ба таъ расид.
Индекси обуна: 68850.
Адади нашр: 42847 нусха

Почтаи электрай:
p.omuzgor@maorif.tj
Сомонаи қафтанома:
www.omuzgor-gazeta.tj

QR - қоди сомонаи
расмии наشريя
«Омӯзгор»

Навбатдори шумора
И. Тилабова